

ŠIAME NUMERYJE:

Laisvės kovų paminklas

Visuotinis Bažnyčios suvažiavimas

Japonijos jaunimo krizė

Širdies švelnumas — taktas

Gyvulys prieš žmogų

Apie gražų elgesį

Iš filmų pasaulio

1961 M. VASARIO MĖN. (FEBRUARY) VOL. XII. NO. 2

T U R I N Y S

Atidengiant Laisvės kovų paminklą – B. Krištanavičius, S. J.	35
Gyvulys prieš žmogų (IV) – B. Markaitis, S. J.	37
Širdies švelnumas – taktas – A. Grauslys	41
Į kalnus, į aukštybes! – Dr. J. Prunskis	46
Visuotinio Bažnyčios suvažiavimo belaukiant – A. Grauslys	49
Dvasinė Japonijos jaunimo krizė – A. Grauslys	51
Dar apie dorovini persiginklavimą – P. P. Činikas, M.I.C.	54
Apie gražų elgesį – E. Šulaitis	56
Eilėraščiai – Nijolė Jankutė	60
Iš filmų pasaulio – D. Koklytė	61

“Laiškai Lietuviams” – Tėvų Jėzuitų leidžiamas mėnesinis žurnalas.

Redaktorius – Juozas Vaišnys, S. J.

Admin. – Petras Kleinotas, S. J.

Redakcijos ir Administracijos adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago 36, Illinois. Tel. REpublic 7-8400.

Letters to Lithuanians. Published monthly except July and August, when by-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 56th Street, Chicago 36, Illinois. Tel. REpublic 7-8400. Yearly subscription three dollars. Single copy 30 cents. Entered as second class matter at the Post Office at Chicago, Ill. Additional office of mailing in Thompson, Conn.

Viršelis Algirdo Kurausko
Vinjetės Ados Sutkuvienės
Spausdina Immaculata Press

Laisvės kovų paminklas

V. Noreikos nuotr.

1961 VASARIS
(FEBRUARY)
VOL. XII, NO. 2

Laiškai *lietuviams*

DIEVIŠKAJAME APREIŠKIME NETURIME ATSKIRO ĮSAKYMO MYLĖTI TĖVYNĘ, KAIP NETURIME ATSKIRO ĮSAKYMO VALGYTI, DIRBTI, MYLĖTI. TAČIAU ŠVENTOJOJE ISTORIJOJE TURIME PAKANKAMAI PAVYZDŽIŲ, RODANČIŲ, KAD TĖVYNĖ IR JOS MEILĖ PRIKLAUSO PRIE DIDŽIAUSIŲ ETINIŲ VERTYBIŲ.

Lindhardt

JEI MES GRIAUNAME TĖVYNĘ, TAI GRIAUNAME VIEN TIK SAVE.

L. da Vinci

ŽMOGUS TADA TEGALI BŪTI NAUDINGAS SAVO TĖVYNEI, JEI YRA IŠAUGĘS IŠ SAVO TAUTOS KULTŪROS. SVETIMŲ KULTŪRŲ TURTAI, RENKAMI JO IŠ VISUR, TURI LYG GRŪDAI KRISTI Į SAVĄ ŽEMĘ.

M. Pečkauskaitė

KAI TĖVYNĖ PAVOJUJE, NIEKAS TADA NETURI TEISIŲ – VISI TURI TIK PAREIGAS.

Vindenbruch

TĖVYNĖ IR BAŽNYČIA, TAUTINIS IR RELIGINIS JAUSMAS VIENAS ANTRU JOKIU BŪDU NEISSKIRIA, BET VIENAS ANTRĄ STIPRINA IR IŠKELIA.

J. B. Lacordaire

(Iš J. Prunskio "Rinktinių minčių")

ATIDENGIANT LAISVĖS KOVŲ PAMINKLĄ

(Tėvo B. Krištanavičiaus, S. J. kalba, pasakyta paminklo šventinimo proga)

Statydami šį paminklą, mes, tremtyje gyveną lietuviai, siekėme trigubo tikslo. Visų pirma norėjome pareikšti pagarbą ir dėkingumą mūsų tautos didvyriams, paguldžiusiems savo galvas už gimtojo krašto laisvę. Antra, mes norėjome priminti draugams ir priešams įgimtas žmogaus teises į laisvę ir nepriklausomybę, kurios, baigiantis kolonializmo amžiui, visoms tautoms pripažįstamos, o mums paneigiamos. Trečia, mes norėjome sukurti svetimoje žemėje gimtojo krašto kampelį, kuris stiprintų mūsų dvasią, nuolatos primintų mūsų uždavinius ir burtų mus visus vieningam tautiniam darbui.

Pagarba yra asmens prakilnumo pripažinimas. Reikšdami pagarbą mūsų tautos kovotojams, mes pripažįstame jų dvasios bei darbų prakilnumą ir jų heroiškas aukas, sukrautas ant Tėvynės aukuro. Žiūrėdami į Europos praeitį, pastebėsime, kad Lietuva yra viena iš mažiausių tautų, kuri ilgiausiai gyveno nepriklausomą gyvenimą. Kai kitos panašaus didumo tautos savo nepriklausomybės laikotarpį skaito metais ar dešimtmečiais, mes jį skaičiuojame šimtmečiais. Būdama apsupta didelių ir galingų kaimynų, lietuvių tauta išlaikė nepriklausomybę ne ginklu, karių skaičiaus ar teritorijos persvara, bet neįprastu savo vadų

sumanumu ir ryžtingumu, heroiška kovotojų drąsa ir nuolatiniu visos tautos pasiaukojimu laisvei. Iš tiesų, kuri kita tokia maža tauta valdė tokius beribius žemės plotus? Kuris anų metų karalius ar kunigaikštis prilygo Mindaugui, Margiui, Kęstučiui ar Vytautui Didžiajam? Kuri taip negausi, prastai apginkluota savanorių kariuomenė atsispyrė tokiems dideliems priešams kaip lenkai ir bolševikai? Žiūrėdami į dvasios kovas, pasididžiuodami galime klausti, kurie kitų tautų atstovai prilygo vyskupui Valančiui, Kražiškiams, knygnešiui Jurgiui Bieliniui ar tai nepažįstamajai Sibiro tremtinei, kurios maldaknygėje atsispindi toji pati heroiška dvasia, kurią randame pirmųjų krikščionių amžiuose? Ne, nėra tušti ar pretenzingi, bet labai teisingi Vinco Kudirkos žodžiai, kuriais jis Lietuvą vadina didvyrių žeme.

Tas lemiamas ginklų ir dvasios kovas, tas heroiškas aukas ir tuos mūsų tautos didvyrius, žuvusius už Lietuvos nepriklausomybę, mes norime šandien pagerbti. Tebūna amžina garbė visiems mūsų tautos sūnams, pasiaukojusiems už Tėvynės laisvę!

Gerbdami mirusius, mes negalime užmiršti dar tebegyvenančių nepriklausomybės kovų dalyvių: garbingų karo invalidų, narsių savanorių ir drąsių šaulių bei partizanų, kurie iki šios dienos įvairiais būdais kovoja už Tėvynės laisvę. Šią iškilmingą valandą ir jiems reiškiamo pagarbą ir dėkingumą.

Antra, statydami šį paminklą, mes norėjome priminti draugams ir priešams mūsų tautos teisę į laisvą, savarankišką ir suverenų gyvenimą. Tos įgimtos teisės paneigimas yra ne tik mūsų tautai daroma skriauda, bet ir visų laisvųjų tautų gėda. Šis paminklas, pastatytas svetimoje žemėje, yra priekaištas ne tik priešams, bet ir visiems laisvojo pasaulio oportunistams, kurie, kurdami naujas valstybes, palieka gyvybinį mūsų tautos klausimą nežinomajai ateičiai. Mūsų tautos darbuotojai, kreipdamiesi į Jungtines Tautas ar į pavienius laisvojo pasaulio valdytojus, prašo ne išmaldos, bet to, kas mums teisėtai priklauso. Nekreipti dėmesio į mūsų balsą reiškia prailginti mūsų tautos kančias ir prisidėti prie tautos agonijos. Reikšdami pagarbą mūsų tautos didvyriams, mes nejaučiame pagarbos tiems tautų valdytojams, kurie nedrįsta kelti mūsų klausimo tarptautiniame forume. Jėga, smurtas ir apgaulė nėra teisė, bet teisės paneigimas. Kas nusilenkia jėgai, kas aklas pavergtųjų tautų kančioms, kas kurčias pamintos teisės balsui, tas neįkvepia mums pagarbos, nes jis pats save žemina.

Statydami šį paminklą, trečia, mes norėjome sukurti sau ir savo vaikams gimtojo krašto kampelį, kuris palaikytų mūsų dvasią, primintų svarbiausią mūsų uždavinį ir burtų visus – senąsias ir naująsias kartas – bendram ir vieningam tautiniam darbui. Tas paminklas yra vienybės simbolis, jis smerkia visus, kurie bendrą tautinį darbą daro neįmanomą. Argi mes nežinome, kad Lietuvos nepriklausomybė buvo iškovota ne vienos partijos, srovės ar grupės žmonių, bet bendromis visos tautos pastangomis? Būtume trumparegiai, jei manytume, kad tik mes, mūsų partija ar srovė turi patrio-

tizmo, politinės išminties ir geros valios monopolį. Jei laisvinimo darbe šaukiamės svetimųjų pagalbos, kodėl nepasitikėjimu, įtarinėjimais, besaikia kritika ir nuolatinio juodinimo tos ar kitos partijos darbų trukdome savųjų bendradarbiavimą? Svarbiausias mūsų uždavinys tremtyje nėra tikrų ar tariamų praeities klaidų iškėlimas, bet bendras laisvinimo darbas. Dirbant tą darbą, mūsų ambicija tebūna ne partinė, srovinė ar asmeninė, bet valstybinė. Todėl, gerbdami mūsų tautos didvyrius, ištieskime rankas ne bergždžioms savitarpio kovoms, bet vienin- gam laisvinimo darbui.

Šis paminklas pastatytas šalia Jau- nimo Centro, kuriame yra Aukštesnioji Lituaništos Mokykla, Pedagoginis Lituaništos Institutas, Čiurlionio Ga- lerijs, Laisvės Kovų Muziejus, Meni- ninkų Klubas ir kitos kultūrinės institu- cijos. Susirenkantiems dirbti kultūrinio darbo tegul šis paminklas primena svarbiausią kiekvieno lietuvio uždavi- nį. Mes, vyresniosios kartos lietuviai, esame užaugę senojo – kauniškio pa- minklo pavėsyje. Tegul mūsų jaunimo dvasia bręsta prie naujojo paminklo, į kurį įmūrijom Gedimino pilies ir gin- taro relikvijas. Tegul ji bręsta tos kop- lyčios – mūsų krašto simbolio – pa- vėsyje, prie kurios seniau guodėsi sa- vanorių tėvai ir sesės, o dabar guo- džiasi mūsų pavergtieji broliai.

Žiūrėdami į tą savo krašto simbolį, mes regime tarsi visą Lietuvą. Mes re- gime mūsų tėvus ir protėvius, kurie tas koplyčias statė, puošė ir didelėje pa- garboje laikė. Mes matome knygnešių karalių, sukniubusių po kryžiumi pake- liui į Vilnių, kur tuomet rinkosi Lietu- vių Taryba. Mes matome senajame Karo Muziejaus Sodelyje garbingus karo invalidus, iš kurių krūtinė, skam- bant Laisvės Varpui, kas vakaras išsi-

verždavo ir Lietuvos Himnas bei Marija Marija.

Susibūrę šiandien prie to savo krašto simbolio, mes jaučiame savo žemės dvelkimą, savo tėvų ir protėvių artumą, mūsų pavergtųjų brolių kančias ir dejones. Šią iškilmingą valandą mes kreipiamės ne į draugus ar priešus, bet į tautų Valdytoją ir į mūsų Tautos Kankinius Sibiro tremtinės žodžiais, įrašytais į šio paminklo dedikacijos aktą: "Viešpatie, duoki mums išmin-

ties ir jėgos ramiai iškęsti visus nesusipratimus, panieką ir neapykantą. Palaimink mūsų mylimuosius ir visą mūsų Tautą, o ypač Tėvynės gynėjus, našlaičius ir visus kenčiančius už tiesą. Sujunki mus visus vienybės gyvu tikėjimu, nepalaužiama viltimi ir nežinančia ribų meile. Mūsų Tautos Kankiniai, išmelskite stiprybės, sumanumo ir vienybės mūsų Tautos darbuotojams, išmelskite tikrai šviesų amžiną poilsį galvą paguldžiusiems už savo žemę".

GYVULYS PRIES ŽMOGŲ (IV)

BRUNO MARKAITIS, S. J.

Ei pažvelgsime į pasaulio istoriją, ieškodami priežasčių, kurios kreipia gyvenimo raidą vienu ar kitu keliu, pamatysime, kad už jų stovi vienas galimas, svarbiuosius įvykius apsprendžiąs veiksnys, būtent, pažiūra į žmogų. Žmogus gali būti vertinamas įvairiausiu požiūriu. Jis gali būti "mėsa patrankoms", arba beginklė, bejėgė auka koncentracijos stovyklų krematoriumams ir dujų kameroms. Jis gali būti dievinamas arba gyvulinamas. Jis gali būti laikomas valstybės beteisio tarnu ir aklai paklusniu partijos vergu, arba dabarties įprasminimo ir ateities viltimi. Jis gali būti vertinamas, kaip sistemos mašinos paklusnus ratas ir kruvina kaina utopinėms avantiūroms, arba bendro gėrio brangi dalis ir valstybės pagrindinis tikslas. Jis gali būti vadinamas dangaus piliečiu ir Dievo sūnumi, arba jo buitis gali būti apibrėžiama tik šiuo pasauliu ir kapinių tvora.

Už kiekvienos religijos, už kiekvienos filosofijos, už kiekvienos politinės arba ekonominės sistemos pasislėpusi glūdi pažiūra į žmogų. Nuo šios pažiūros esmingai priklauso istorijos raida, žmonijos įvykių turinys ir ateities problemos. Nuo jos priklauso žmonių santykiai, vieno žmogaus nusistatymas kito žmogaus atžvilgiu. Ji nustato žmogaus vertę ir paskiria jam vietą tautos ir bendruomenės rėmuose. Mūsų dienos matė du plačiai siekiančius fenomenus, kurie pakeitė pasaulio veidą ir kuriuos galima pilnai paaiškinti, tik supratęs jų pažiūrą į žmogų. Vienas fenomenas buvo nacizmas su savo rasės teorija ir antžmogio mitu, o kitas — pasaulinis komunizmas, paveręs žmogų visagalei partijos diktatūrai.

Nacizmas konkrečiomis formomis pasirodė kaip tik tada, kada karo nugalėtojai dėjo specialias pastangas nugramsdinti pralaimėtojus į paniekos bedugnę. Sutriuškinę tautos fizinę galią, jie buvo pasirengę sužlugdyti tau-

Jaunimo organizacijos su vėliavomis žygiuoja į paminklo šventinimo iškilmes.

V. Noreikos nuotr.

tos garbę ir igimtą tautos nario garbingumą. Šitokiame fone gimė galingos reakcijos, užauginusios milžinišką keršto derlių, kurį pasėjo nugalėtojų neapykanta pralaimėjusiai tautai ir panieka tautos nariui. Nacizmo tikslas ir nepavargstančios pastangos buvo pastatyti šią paklupdytą tautą ant kojų; ne tik grąžinti jai prarastą garbę ir galią, bet padaryti ją pasaulio centru, iškeliant ją virš visų rasių ir visų tautų. Nenuostabu, kad tiek nugalėtojų, tiek pralaimėjusiųjų nuomonė sutapo pažiūroje į žmogų. Pirmiausia, nugalėtojas savo pergalėje bandė nužmoginti pralaimėjusįjį, išeidamas iš savo bendrinės pažiūros į žmogų, kuri rėmėsi ne atsakomybe Dievui, ne antgamtinio meilės įstatymu ir ne teisybės saiku, bet kerštu ir panieka. Vadinasi, dviejų matavimų žmogus, turėdamas spręsti trijų matavimų problemą, atsisakė trečiojo matavimo, būtent, — antgamtinio elemento, kuris parodo tautos ir žmogaus vietą vertybių pasaulyje ir dieviškoje perspektyvoje. Nugalėtojas, būdamas dviejų matavimų žmogus, pralaimėjusįjį laikė

už save žemesniu. Lygiai panašiu keliu nuėjo pralaimėtojas, priėmęs nacizmo pažiūrą į žmogų. Visus priešus jis suplakė į vieną paniekos masę, laikydamas juos nevertinga ir nereikalinga tautos našta, kuria reikia nedelsiant nusikratyti, nes ji gali sugedimu užkrėsti sveiką tautos organizmą. Iš kitos pusės, savąją tautą jis išklė į antžmonių apgyventas padanges, kurios buvo skirtos "geriausiai ir garbingiausiai tautai iš visų tautų". Bet šitas tautos ir žmogaus iškėlimas į fantastinę erdvę taip pat rėmėsi tik dviem matavimais. Ir čia nebuvo, vietos nei antgamtiniam elementui, nei atsakomybės dieviškajam įstatymui, nei meilės bei pasigailėjimo. Vieniems čia teko perdėtas kerštas, o kitiems — perdėtas išdidumas, kuris nebuvo nei garbė, nei garbingumas. Dėl dviejų matavimų pažiūros į žmogų, net antžmonių paskelbtas Žemės vaikas, nežiūrint perdėto rasės ir tautos kulto, paskutinėje analizėje liko tik "mėsa patrankoms".

Pasaulinis komunizmas, pasirodęs pasaulyje kaip laisvės, lygybės bei brolybės pranašas ir skriaudžiamo

žmogaus gynėjas, savo tikslo nepasiekė, nes sukūręs sistemą pats tapo tos sistemos vergu, taikydamas ne sistemą žmogui, o žmogų sistemai. Utopiškos avantiūros nuvarė žmonių milijonus į perankstyvą ir beprasmę mirtį. Milijonų gyvybės ir kančios auka turėjo būti kitų milijonų laimės kaina. Vieno žmogaus vargas ir ilgametė agonija turėjo būti kito žmogaus laiptai į rojų. Komunizmo utopija, savyje graži ir kilni svajonė, po daugelio metų pasilieka svajonė, maža turėdama vilties kada nors tapti pažadėtu ir apdainuotu rojumi, nes už jos stovi neteisinga, iškreipta pažiūra į žmogų, kuri remiasi tik medžiaga, tik šiuo pasauliu, priverstinu tiesos ir laisvės supratimu, iškreipiant pačios žmogaus prigimties reikalavimus ir apverčiant vertybių tvarką aukštybės kojom.

Ką rusiškasis komunizmas bandė pirmaisiais revoliucijos dešimtmečiais, tą šiandien negailestingu ir plieniniu atkaklumu tęsia kinietiškas komunizmas. Žmonių milijonai aukojami ateities rojus įgyvendinimui, norint pasivyti vakarietiškosios civilizacijos aukštumas. Pažangos ir bendro gėrio vardu griauamos šeimos, minamos po kojų įgimtos žmogaus teisės. Žmogus tapo beteisis, beginklis, beviltis partijos įrankis ir nuosavybė. Ir čia pažiūra į žmogų remiasi tik dviem matavimais. Nors pažadai siekia patį dangų, nors žmogus raminamas ir svaiginamas milžiniškais pažangos šuoliais, nors jį nuolat vilioja tariamas ateities rojus, bet šiandien, ir vakar, ir rytoj jo laukia baisus vargas, didelė kančia ir išprievartauta širdis, kuriai nebeleidžiama ilgėtis nei meilės, nei laisvės, nei asmeniškų laimės.

Nežiūrint gražių manifestų, impo-

nesijaučia laimingas, bet prieš viltį ilgisi laisvės ir išvadavimo stebuklo. Ar ne mįslė, kad sistema, išėjusi kurti rojus, sukūrė begalinę koncentracijos stovyklą? Atsakymo toli ieškoti netenka: jis glūdi pažiūroje į žmogų.

* * * * *

Kiekvienas istorijos milžinas – gėrio apaštalas ar blogio įkūnytojas – išeina į gyvenimo misiją su aiškiai apibrėžta pažiūra į žmogų. Kalbant apie vėliausius laikus, taip buvo su Leninu, Stalinu, Hitleriu. Tą pat galime pasakyti apie Churchill, de Gaulle, de Gasperi, Adenauer ir kitus, kurių rankose glūdi tautų likimas.

Tiek Leninas, tiek Stalinas svajojo apie pasaulinę revoliuciją, apie pūvančio kapitalizmo žlugimą, apie proletarijato pergalę ir naują tvarką, naujas vertybes naujame pasaulyje. Svajonė buvo fantastiškai ambicinga, įžūliai išdidi, siekianti visą pasaulį nuo krašto iki krašto. Iš pirmo požiūrio atrodytų, kad ši revoliucinė svajonė ir totalinė revoliucija buvo planuojama, rengiama ir vykdoma naujam žmogui naujame amžiuje. Deja, šiandien aiškiai matome, kad žmogus čia buvo ir tebėra tik įrankis, tik masė, kuri turi pereiti per žmones triuškinantį malūną, kad sistemos mašina nesustotų, kad fabričių ugnis neužgestų, kad kova už pasirinktą tikslą nesiliautų. Kiek žmonių sumals revoliucijos malūnas, visiškai nesvarbu. Čia negali būti vietos gailėsčiui, skrupulams, paprastam žmoniškumui.

Vieną kartą Leninas prisipažino, kad jis nesiklausęs geros, gražios muzikos, nes ji užkrečianti švelnumu, kilniu nusistatymu ir gerumu kitam žmogui. Šie dalykai neturi vietos jo gyvenime ir jo širdyje. Jis turi nusikratyti žmoniškumą, nes kova už revoliucinį būvį reikalauja kraujo ir begalinės

aukos. Vadinasi, žmogus, dėl kūno kovojama, nėra tikslas, bet tik priemonė.

Tokiu pačiu keliu ėjo Stalinas. Jo gyvenimą valdė ne žmogaus gerbūvis, ne bendro gėrio realizavimas žmonių masės rėmuose ir ne individualios bendruomenės gerovė, bet viena visagalė idėja, kuriai turėjo paklusti sistema, įvykiai ir žmonės, būtent, pasaulinė komunizmo pergalė. Ką jis galvojo apie paskirą žmogų, parodo dvi iliustracijos. Kai pradėjo kryžiuotis interesai, Stalinas nepasigailėjo pačių artimiausių, ištikimiausių draugų. Kai kartą diplomatų pobūvyje Maskvoje kilo kalba apie tautinius šokus, Stalinas liepė Nikitai Kruščiovui pademonstruoti ukrainiečių "kazoką". Kitose sąlygose tai galėjo būti reikšmės neturintis momentas, bet tarptautiniame susirinkusių diplomatų fone toks išakymas buvo ir žmogaus paniekimas ir visišką su juo nesiskaitymas. Įdomu, kad kaip toks jis pasiliko ir Kruščiovo atmintyje, kada naujasis valdovas bandė sugriauti senojo mitą.

Kaip Hitleris žiūrėjo į žmogų, gana aiškiai matosi iš jo programinio veikalo "Mein Kampf". Žmogus yra kraujo produktas rasinio kilnumo ar menkumo požiūriu. Kraujas apsprendžia žmogaus vertę, jo vietą bendruomenėje, valstybėje, tautų ir rasų šeimoje. Tokiu būdu grynas arijas dėl savo kraujo grynumo yra skirtas valdyti pasaulį, o žydas dėl savo kraujo menkumo priskirtas parazitų kategorijai ir kaip toks pasmerktas sunaikinimui. Grynas kraujas žmogų kelia į antžmonių kastą, o maišyto kraujo nelaimingi savininkai be savo kaltės pasmerkti būti vergais. Kraujas yra vienintelė sąlyga. Ne žmogaus dvasia, ne gabumas, ne nuopelnas, ne pasižymėjimas, net ne heroizmas. Kraujas.

Menkavertis bendruomenės narys, šiaip jau našta sau ir kitiems, gali tapti vaidu, jei jo kraujas grynas.

Kraujas apsprendė žmogaus vietą mene, muzikoje, literatūroje, moksloje, politikoje. Kraujas žmogui atidarė duris į pasisekimą arba į bankrotą. Vienam jis reiškė neribotas galimybes ir šviesią ateitį, o kitam – sunaikinimą.

Visiškai panašus dalykas vyko komunizmo revoliucijoje, kur turto ir nuosavybės turėjimas arba neturėjimas buvo lemiantis veiksnys, kur žmogaus vertę nustatė priklausymas vienai ar kitai žmonių klasei. Gyventi arba mirti reiškė būti proletaru arba kapitalistu. Iki šios dienos du žodžiai tebėra raktas į gyvenimo ir mirties duris.

Nacių laikais Vokietijoje ir jai pajungtuose kraštuose iš viešųjų knygynų ir mokslinių bibliotekų buvo išimti tie veikalai, kurių autoriai negalėjo pasigirti grynų krauju. Mokslo pasaulyje ne viena žvaigždė buvo užgesinta prievarta. Koncertų salėse nutilo Mendelsono, Bramso ir kitų neariškų kompozitorių kūriniai. Iš meno galerijų buvo pašalintos neariškų kūrėjų tapybos ir skulptūros. Gyvulys sukilo prieš žmogų.

Panašūs dalykai vyko komunistinėje revoliucijoje. Daug labai vertingų žmonių buvo likviduoti vien dėl to, kad jie buvo arba pasiturį arba paveldėję titulą bei turtą. Daug mokslininkų, garsių rašytojų ir tarptautinio vardo menininkų bei kitais atžvilgiais pasižymėjusių asmenų buvo skubotai ir neatšaukiamai pasmerkti, nes jie nebuvo proletarai. Begalinis daug žadančių talentų sąrašas buvo atiduotas mirčiai, nes jiems teko liaudies priešo titulas. Nekartą jų vietas užėmė tie, kurių vienintelis nuopelnas buvo tas, kad jie

buvo proletarai. Ne dvasios pranašumas, ne talento dydis ir genialumas, ne žmogaus naudingumas bendruomenei, bet atsitiktinis sutapimas, būtent, priklausymas valdančiajai klasei. Gyvulys sukilo prieš žmogų. Nuolatinis Sovietų Enciklopedijos perrašinėjimas, aplenkiant tuos, kurie buvo apšaukti liaudies priešais, liudija, kad pažiūra į žmogų nerodo ženklų pasikeisti.

Žvelgiant į istoriją, į įvairius jos laikotarpius, peršasi viena mintis, kad kiekvieną kartą, kai pažiūra į žmogų prasideda ir baigiasi šiuo pasauliu,

žmogus pavergiamas gyvulio valdžiai. Ir tik tada žmogui pripažįstama pilnutinė vertė ir dvasios pranašumas, tik tada gerbiamos jo įgimos teisės ir iš jų išplaukiančios išvados, kada pažiūra į žmogų prasideda Dievu. Ir kuo stipresnis, gyvesnis ir visuotinesnis tikėjimas Dievo buvimu, kuo absoliutiškesnis Jo autoriteto pripažinimas, tuo didesnė pagarba žmogui, tuo uolesnis rūpestis jo teisėmis ir jo gerbūviu. Keista, bet teisu: kur nebėra vietos Dievui, ten gyvulys sukylo prieš žmogų ir neretai jį pavergia.

ŠIRDIES ŠVELNUMAS - TAKTAS ALFONSAS GRAUSLYS

T R O D O, kad dvasinė žmogaus kultūra yra labiausiai kasdieniniame gyvenime pastebima, taktingai ar netaktingai jam elgiantis. Kadangi netaktingumu pažeidžiama artimo meilė ir užgaunama jo širdis, tai takto klausimą verta giliau pasvarstyti.

Kas yra taktas?

Šis žodis yra kilęs iš lotyniško žodžio tangere – liesti. Kasdieniniame žmonių gyvenime taktas reiškia visus žodžius ir elgesius, kuriais mes vieni kitus tartum dvasiniai liečiame. Jeigu tie žodžiai ir elgesiai artimo neužgauna, jeigu juose jaučiamas artimo supratimas, jeigu jam reiškiamas pagarba, mandagumas ir meilė, tai toks elgesys, širdies švelnumo diktuojamas, yra taktingas.

Taktingas žmogus nujaučia, kada kalbėti ir kada tylėti, kurią tiesos dalį pasakyti ir kurią nutylėti, kuriuo būdu

tai pasakyti ir kaip pasielgti, kad nebūtų užgautas kitas žmogus ir jo teisės. Taktingas žmogus visada ir visur yra saikingas bei atsargus, kai susiduria su kitais žmonėmis. Jis žino, kaip nekartą žmonių širdis yra trapi ir lengvai pažeidžiama. Štai dėl ko jis stengiasi išlaikyti pusiausvyrą ir ramybę, kai susiduria su kitų pikta valia, nesupratimu, nekantrumu ir nervingumu. Jis sau neleidžia užsikrėsti kitų neigiamybėmis. Jis moka skirti žmogų nuo jo pasaulėžiūros ir jo politinių pažiūrų. Moka skirti žmogų nuo jo išsiauklėjimo, sąmoningą melą nuo nesąmoningo apsigavimo ar jame įstrigusią prietarų. Jis visur pirmiausia mato žmogų ir jo žmogišką vertybę, o ne jo titulą, turtą ar kurią kitą neesminę ypatybę, todėl su visais elgiasi vienodai, pagarbiai, neduodamas niekam pajusti savo vyresniškumo, mokyto ar kurio kito tikro ar tik įsivaizduoto pranašumo.

Lietuvos atstovas Amerikoje J. Rajeckas, padedamas lietuvaičiu, atidengia Laisvės Kovų paminklą.

L. Knopfmillerio nuotr.

Taktingas žmogus skaitosi su faktu, kad kiti egzistuoja, kad jie yra skirtingi nuo jo, kad reikia juos suprasti ir pagal tai su jais elgtis. Jis moka prisiderinti prie visų žmonių, neatsižadėdamas savo nusistatymų ir įsitikinimų, moka prisiderinti prie skirtingos jų padėties, išsiauklėjimo ir nuotaikos, darniai su jais bendraudamas. Jei kartais kitaip negali, tai verčiau neparodo ir pridengia savo jausmus, kurie nesiderintų su artimųjų jausmais ir tik nuliūdintų jų širdį. Vaizduojant šitą taktingo žmogaus nusistatymą, pravartu pri-

siminti įvykį, pasakojamą viename G. Cisbrono kūrinyje, vaizduojančiame kunigų darbininkų gyvenimą Prancūzijoje, kai vienas kunigas paklausė nelaimės paliestą mergaitę, dėl ko ji šypsosi. Toji mergaitė, taktingos bei heroiškos nuotaikos įkvėpta, atsakė: "Šypsausi, nes tai vienintelis būdas, kad nepravirkčiau".

Kaip kiekvienas choristas klauso dirigento paduodamo tono ir jo diriguojančios lazdelės, kad neklausydamas nesugadintų savo nedarniu garsu bendrojo darnumo, taip ir kiekvienas, o ypač kenčias ar susirūpinęs mūsų sutiktas žmogus duoda mums toną, nurodantį, ką ir kaip su juo kalbėti, kad tasai pasikalbėjimas nevirstų nesusipratimu. Taktingas žmogus tą toną pajunta, išgirsta ir jį paima, nes toks žmogus, galima sakyti, yra muzikalus žmogus gyvenimiška prasme.

Taktingas žmogus, kad ir pripuolamai pamatęs tai, ko artimas nenori, kad jo gyvenime būtų pastebėta, neparodo, kad matė. Panašiai jis "neišgirsta" tai, kas artimui būtų skaudu, jei žinotų, kad tai yra išgirsta. Jis "nemato" ir nestebi kito invalidumo, nes anam ir be kitų stebėjimo pakankamai skaudu, kad jis yra sužalotas. Taktingas žmogus įstengs "nepastebėti" kurio nors neužtenkamai išsilavinusio asmens nemokšišškai pavartoto žodžio ar išsireiškimo ir sugebės jį taip atsargiai atitaisyti, kad susidarys išpūdis, jog išgirstą tiesos dalį jis tik papildė ir patobulino. Jis taip pat nenaudos prieš žmogų jį kompromituojančių žodžių, kuriuos anas labai susijaudinęs ar supykęs ištare, nes tie žodžiai ne visada sutampa su žmogaus dvasios gelmėmis ir įsitikinimu. Jis nekalbės nelaimingam apie savo laimę, džiaugsmus ir pasisekimus, nes nujaus, kad anam asmeniui tada gyvenimas atro-

dytų dar juodesnis. Tad nėra dienos, įvykio ar asmens, su kuriais susiduriame, kad neturėtume progos parodyti širdies švelnumo. Visi ir viskas šaukiasi mūsų supratimo ir teisingo įvertinimo.

Kalbėdamas apie taktą, noriu dar iškelti gražų taktingumo pavyzdį – talentingą anglų katalikų rašytoją Chesterton (mirusį 1936 m.). Nežiūrint jo ugingo temperamento, tai buvo taktiniausias žmogus. Ypač tai pasireiškė jo švelniuose atsakymuose, besiginčijant su priešais, ir jo nusistatyme, ieškant ko nors gera pas priešus, nekęsti tik klaidingų idėjų, o ne tų, kurie jų laikosi. Vienas charakteringiausių, mano supratimu, jo takto pasireiškimų yra XVI-jo amžiaus religinės reformacijos priežasčių nusakymas. Mylėdamas savo įsitikinimu pilną tiesą katalikybėje, bet neužmerkdamas akių tos tiesos dalims, išbarstytoms po visus mokslus ir pasaulėžiūras, ir jas taip pat mylėdamas, jis matė, kas yra gera ir bloga pas kitaip manančius, ir kas yra gera ar bloga pas savuosius. Turėdamas tokį nusistatymą ir nusakydamas reformacijos priežastis, jis tvirtino, kad tos priežastys buvo "nedori žmonės, kurie neturėjo teisės remtis teisingais pagrindais" (taip jis galvojo apie anų laikų dalį katalikų, kurie savo gyvenimu kompromitavo savo religijos pagrindų teisingumą ir iššaukė reformaciją). Antroji priežastis, jo manymu, buvę "geri žmonės, kurie turėjo gerų pagrindų būti netiesoje". Taip jis kalbėjo bent apie geros valios reformų nešėjus, kurie dėl kilnių moralinių motyvų, vienpusiškai į juos išsižiūrėję, bent dalinai prasilenkė su tiesa.

Netaktai ir chamizmas

Netaktingas yra toks elgesys ar žodis, kuris, nesiderindamas su reikalau-

jamu saikingumu, atsargumu ir švelnumu, užgauna artimą. Tai atbukusios širdies ir nejautrumo padarinys. Jis gali pasireikšti net tyliai, tik šypsniu, akių žvilgsniu ar gestu. Kuo dažnesni kurio nors gyvenime netaktai, tuo labiau jis parodo savo neišsiauklėjimą ir nekultūringumą. O juk yra žmonių, net inteligentais vadinamų, kurių kiekvienas pasirodymas žmonių tarpe, kiekvienas prakalbėjimas, tartum šešėlio, yra lydimas netakto. Anot La Bruyere, "kai kam kalbėti ir užgaulioti yra tas pat".

Tačiau yra tokių gyvenimo aplinkybių, kur visiems reikia ypatingai budėti, kad nepasireikštų netaktai. Tokio budėjimo, saugojantis artimo neužgauti jo padėties nesupratimu, reikia, lankant ligonį, reiškiant kam nors užuojautą dėl nelaimės, ginčijantis opiais klausimais, susidūrus su mums nesimpatingais žmonėmis, norint kuri nors išpėti ar pamokyti ir t. t.

Štai visa eilė netakto pasireiškimų mūsų kasdieniniam gyvenime. Netaktinga yra kitiems statyti klausimus, liečiančius jų asmenį, o ypač intymesnį jų gyvenimą, nes žmogaus vidaus pasaulis yra toji artimiausia jo gyvenimo šventovė, į kurią jis turi teisę nieko neįsileisti. Asmeninius klausimus gali statyti tik ypatingai artimi žmonės, nors ir jie rizikuoja susidurti su netaktu. Tad nėra taktingas ir paprasčiausias, kitą sutikus, klausimas: "Kur einate?" Visa tai, kas dvelkia įkyriu klausinėjimu ir tardymu, yra netaktiniga.

Taip pat takto stoka būtų nekviečiamam prieiti prie savo pažįstamo, kai tasai kalbasi su kitu, mums nepažįstamu. Toks priėjimas reikštų užsimetimą susipažinti, kai gal tuo tarpu nei mūsų pažįstamasis nenori mūsų su tuo savo draugu supažindinti, nei tasai ne-

J. E. vyskupas
V. Brizgys
šventina paminklą.

V. Noreikos nuotr.

nori su mumis susipažinti. Viskas, kas dvelkia užsimetimu, yra netaktinga ir nekultūringa.

Netaktinga yra klausti moters apie jos amžių. Netaktinga sakyti, kad ji papildėjusi. Taip pat būtų takto stoka kalbėti apie kurios nors esančios ar nesančios moters grožį ar kitas jos geras ypatybes, kitoms moterims girdint, nes tuo būdu jos tartum pažeminamos ir papeikiamos, o taip pat nuteikiamos pavydai ir apkalboms, kad pritemdytų giriamos moters grožį ar kurią nors kitą ypatybę.

Netaktinga būtų pasakoti kokį nors pajuokiantį anekdotą apie tokių asmenų kategoriją, kurios bent vienas atstovas čia yra ir tą anekdotą girdi. Jokiu būdu negalima kitam sakyti, kad jis susenęs ar atrodo senesnis negu iš tikrųjų yra. Labai netaktinga lovoje gulinti ligoniui pasakoti apie savo projektuojamus pasilinksminimus. Yra didelė takto stoka svečiuose girti tokius valgius ir gėrimus, kurių ten nėra.

Aukščiausias netaktingumo pasireiškimas yra chamizmas, ką lietuviškai galima būtų vadinti įžūlumu ar akiplėšiškumu. Jeigu netaktą galima dvasine prasme palyginti su žmogaus

grubiu palietimu ar pastūmimu, tai chamizmas yra žmogaus spardymas. Chamas — tai dvasinis barbaras. Chamizmas yra dvasios storaodiškumas, kurtumas, aklumas, kurs visiškai ir sąmoningai nesiskaito su kitų žmonių nuotakomis ir stoviais. Jeigu eiliniai netaktai dažnai būna neįsimąstymo į kitus be piktos valios pasireiškimai, tai chamizmui tų švelninančių aplinkybių negalima priskirti. Susidaro įspūdis, kad jis gėrasi ir mintą artimui padarytais nemalonumais ir skausmais. Chamai — tai dvasios beraščiai, kurie nemoka ir nenori iš artimo nuotakos, akių ir veido išskaityti, kas jam nepatinka ar jį užgauna.

Chamizmo pasireiškimas yra rūkyti ten, kur užrašyta, kad draudžiama rūkyti. Tokio elgesio chamizmas ypač aiškėja, kai pastebi, kad kai kurie ten esantieji parodo dėl rūkymo nepasitenkinimą. Chamizmo pasireiškimas yra ir kalbėti sėdint su stoviniu, neprašant jo atsisėsti. Labai didelis chamizmas yra svečiuose nepadoriai kabinėtis prie moterų, tuo būdu jas beveik laikant viešųjų moterų eilėse. Tai tik vienas kitas chamizmo pavyzdys, bet mūsų laikais tai virsta vis

didesne srove, norinčia viską užlieti, kuriai nėra nieko, kas būtų gerbtina ir šventa. Tokiu chamizmu dvelkia ir kai kurios mūsų laikų totalitaristinės sistemos, kur visiškai nesiskaitoma su tiesa, kur vyksta didžiausi kitaip manančių užgauliojimai, kur pakelti kumščiai, to chamizmo simboliai, aiškiai parodo jų nuotaikas. Tų nuotaikų plitimą nujautė rašytojas M. Proust, kai netolimoje praeityje pranašavo: "Mus gali dieną iš dienos užlieti dviguba barbarų banga – tai barbarų iš oro ir barbarų iš vidaus".

Kova su netaktu

Netakto šaltinis – tai egoizmas, kurs į viską žiūri iš savo matymo ir patogumų taško, kurs neįsigilina į kitų padėtį ir neįsižiūri į jų reakcijas, į savo elgesį ir žodžius. Toks įsigilinimas ir įsižiūrėjimas yra pagrindinės svarbos, norint sumažinti netakto pasireiškimus. Tad yra svarbu tiesiai iš kito ar iš trečiųjų išgirsti, ką žmonės apie mus kalba, ką mums prikiša, nes tose kalbose dažniausiai yra bent dalelė tiesos. Žmonių kalbos – tai veidrodys (nors kartais ir nešvarus!), kuriame galima matyti savo dvasios veidą, nors kartais ir iškreiptą. Tokiais atvejais dažnai galime pamatyti tai, ko paprastai nematome, būtent, tai, ką reikia pataisyti. Jeigu kai kuriuose kultūringuose kraštuose politinė opozicija yra apmokama, tai kodėl turėtume per daug nervintis, kai esame apkalbami, jeigu tose kalbose yra bent dalelė tiesos? Taktas laimimas nuolatiniu budėjimu, savęs ir kitų stebėjimu ir girdimos iš trečiųjų kritikos vertinimu.

Kovoti prieš netakto pasireiškimus mus ragina ir artimo meilė, nes mūsų netaktai užgauna artimo širdį, ją randais paženklindami, jie stingdo jo veido šypseną, ją grimasomis paversdami

ir jų veido giedrą liūdesio debesimis pridengdami. O juk reikia budėti ir saugotis, kad net nesugriautum kito žmogaus kokios nors iliuzijos, į kurią, gal būt, yra atremtas jo buvimas ir jo ramybė.

Taktingumas, būdamas dvasinės kultūros išraiška, tą kultūrą ir kituose ugdo. Viena paprasta mergina B. Shaw veikale sako: "Ar jūs žinote, kada tikrai prasidėjo mano auklėjimas? Tai nuo tos valandėlės, kai mane pavadinote panele... Kai atsistodavote, kalbėdamas su manim, kai man nukeldavote skrybėlę, kai niekada pirmas neidavote pro duris..." Džentelmeno sąvoka yra neįmanoma be taktingumo, taip kaip taktingumas neįmanomas be mandagumo. Bet prisimenant mandagumą, reikia pridėti, kad jis nėra lygiai tas pat, kas taktingumas. Mandagumas daugiau liečia išorinį elgesį ir yra daugiau išorinės nuotaikos išraiška, o taktas yra daugiau dvasios gelmių pasireiškinys. Gali būti mandagių, bet netaktingų žmonių, kurie gali elegantišku ir rafinuotu būdu nuolat kitus užgaulioti. (Manome, kad tokių asmenų negalima vadinti mandagiais, bet gal geriau tik rafinuotų manierų žmonėmis. Red.).

Pilnas šimtaprocentinis taktas yra labai aukštos kultūros pasireiškinys, ir jam niekada nenusikalsti yra beveik neįmanoma. Tačiau savęs auklėjimo pastangos turi bent siekti didesnių netaktų išvengimo ir mažesnių netaktų skaičiaus sumažinimo. Kad ir per klaidas iš klaidų brisdami, turime siekti skaidresnės asmenybės sukūrimo.

Atitaisymas. Praėjusių metų gruodžio mėn. numeryje, 332 psl. antros skilties trečioje eilutėje nuo viršaus, vietoje "yra nepalyginamai lengviau mylėti, kai kalbama", turi būti – "yra nepalyginamai lengviau mylėti, kai tylima". A. G.

-L AIM Ė, kurios ieškome vien sau, niekur negali būti randama, nes laimė, kuri mažėja besidalinant su kitais, nebus pakankama mus padaryti laimingus. Savęs patenkimas yra klaidinga ir trumpalaikė laimė. Ji visada veda į nuliūdimą, nes ji susiaurina ir žudo mūsų dvasią.

Šitokią gražią ir gilią mintį įrašė Tomas Merton į pradžią savo knygos, vardu "No Man is an Island". Kai kurie jo veikalai, nežiūrint religinio turinio, yra tapę labiausiai perkamomis knygomis Amerikoje. Jis daugelį intriguoja, nes tai ne tik talentingas ir gabus rašytojas, bet ir žmogus, klaidžiojęs gyvenimo klystkeliuose, pagaliau radęs tiesą katalikybėje ir tiems surastiems idealams pašventęs visą savo gyvenimą, pasirinkdamas vieną sunkiausių vienuolynų — trapistus. Dabar jis yra kunigas, vadinamas tėvo Liudviko vardu ir gyvenęs Getsemani abatijoje, Kentucky valstybėje, kur šių eilučių autoriui teko praleisti laimingą savaitę laiko.

Laimės pagrindas — meilė

Laimės pagrindu jis laiko meilę, išplaukiančią iš Dievo meilės. Apie kunigus jis taip sako:

— Kunigas negali būti taikoje pats su savimi ar su Dievu, kol jis nesi-stengia mylėti kitų ta meile, kuri yra nebe jo, o Dievo.

Žmogaus akis turi būti nukreipta į Dievą, nes "sudėti visas viltis į regimus dalykus reiškia gyventi neviltyje". Tačiau neužtenka tik viltis ir laukti visko iš Dievo, reikia ir pozityvių

žmogaus pastangų, apie ką Merton taip sako:

— Kai kurie, manydami, jog pasitiki Dievu, iš tikrųjų nusikalsta prieš viltį, nes jie nepanaudoja valios ir proto, kuriais juos Dievas apdovanojo. Kokia bus nauda tikėti malonės veikimu, jeigu nebus valios veiksmo, atitinkančio malonės dvelkimą? Kaip aš galiu turėti naudos, pasyviai pasiduodamas Jo valiai, jeigu neturiu pakankamai valios klausyti Jo įsakymų? Dėl to, jeigu aš pasitikiu Dievo malone, turiu pasitikėti ir tomis natūraliomis jėgomis, kurias Jis man davė. Ne dėl to, kad tai yra jėgos, bet dėl to, kad Jis jas man davė.

Panaudoti, bet ne piktnaudoti

Išryškinęs reikalą žmogui bendradarbiauti su Dievo valia ir Jo malonės veikimu, Merton skatina prie savo valios tvardymo, sakydamas, kad mes atsisakome kai kurių pasaulio dalykų ne todėl, kad jie nebūtų geri, bet tik todėl, kad jų tinkamas panaudojimas pareina nuo mūsų sugebėjimo atsižadėti. Jeigu juos piktnaudojame, tai ne tik mes juos netinkamai sunaikiname, bet jie taip pat naikina ir mus. O jeigu mes juos taip naudojame, kaip Dievo vaikai, tai mes juos ir drauge save pačius nešame prie Dievo. Negalima būti gyvenimo priešu, nes tada nebus turima kam gyventi. Suprantama, kad čia žmogui tenka daryti įvairius sprendimus, kur sąžinė yra vadovė. Apie tai jis taip sako:

— Sąžinė yra laisvės siela, jos akys, energija ir gyvybė.

Ji yra galia, rodanti žmogui tikrąjį kelią ir tvarkanti jo elgesį pagal Kūrėjo valią.

– Jeigu aš ieškau kokio kito atlyginimo negu Dievas, aš jį galiu gauti, bet tada nebūsiu laimingas, – teisingai perspėja T. Merton. Jis tai gerai žino, nes pats labai vingiuotais keliais yra priėjęs prie Dievo. Bet jis nurodo ir gilesnius dalykus už žmogaus veiksmus – viso žmogaus vidaus atnaujinimą:

– Šventumas glūdi ne vien Dievo valios vykdyme. Jis yra Dievo valios troškime.

Tai neturi būti tarno ar vergo priverstinis darbas, bet sąnaus skubumas paklusti iš meilės, iš noro viską vykdyti, ko nori Tas, kurį mylime, su kuriuo savo dvasioje norime sutapti.

– Atgailaujęs latras, drauge su Jėzumi miręs ant Kalvarijos kalno, buvo daug tobulesnis negu tie anų laikų "šventieji", kurie Jį prikėlė prie kryžiaus, nes anie laikėsi įstatymo raidės, o latrui buvo atėjusi valanda širdimi gailėtis, – primena T. Merton.

Akcija ir kontempliacija

Ir čia susiduriame su dviem žmogaus reikimosi kryptimis: veiksmu ir įsijautimu. Gera kryptimi nukreipti, abudu dalykai gali būti vertingi:

– Akcija ir kontempliacija tobulybės siekiančiojo gyvenime jungiasi į tą patį vienetą. Jos tampa tik du to paties dalyko aspektai. Akcija yra meilė, žiūrinti į išorę, į kitą žmogų, o kontempliacija yra meilė, susitelkusi viduje – į savo dieviškąjį šaltinį. Akcija yra srovė, o kontempliacija šaltinis.

Pasukus tobulybės keliu, nereikia jau turėti iliuzijų, kad mus lydės saulėti laimės spinduliai. Kartais to nebūna. Šiame klausime patyręs T. Merton taip pasakoja:

– Kartais yra absoliučiai būtina susidurti su kentėjimu, kuris yra mažesnis blogis, mūsų prisiimamas tam, kad išvengtume didesnio blogio – nuodėmės. Bet koks yra skirtumas tarp fizinio blogio – skausmo ir moralinio blogio – nuodėmės? Fizinis blogis neturi galios įsiskverbti į mūsų vidų. Jis gali paliesti mūsų kūną, mintį, jausmus, bet jis negali sužaloti mūsų sielos be kito blogio – nuodėmės.

Kentėjimų filosofija

Kentėjimas yra beprasmiškas tada, kai jis tik nukreipia mus į mus pačius, kai meilė paverčia neapykanta, kai visus dalykus nukreipia į baimę tų kentėjimų, kurių prasmės nemokama suvokti ir kuriais savo sielos šlifavimui neįstengiama pasinaudoti. Šventieji mums duoda kitą pavyzdį, apie kurį Merton taip rašo:

– Jie iš kitų žmonių meilės ir iš Dievo tiesos meilės net savo kūnus paaukojo. Joks žmogus negali tapti šventu, vien tik nekęsdamas savęs. Šventumas yra griežtai priešingas savižudybei.

Tačiau tokiu būdu siekiant šventumo, reikia būti nuolankiam, reikia mokėti apvaldyti savo žmogiškumą. Tobulybės siekiančiam ir pasiryžusiam pildyti Dievo valią žmogui gali kilti įvairių problemų, ypač norint išspręsti, kokia yra toji Dievo valia konkrečiuose atvejuose. Čia Merton duoda tokį patarimą:

– Renkantis tai, kas patiktų Dievui, reikia atkreipti dėmesį į mažiausius ženklus, nurodančius Dievo valią. Tačiau ir visi tie ženklai, sudėti draugėn, retai būna pakankami suteikti absoliutišką tikrumą, kad Dievas iš mūsų nori šio dalyko, o ne kito. Tai tik rodo, kad Tas, kurs mus myli, palieka vietos mūsų pačių apsisprendi-

Organizacijų atstovai
neša vainikus prie
paminklo.

V. Noreikos nuotr.

mui, palikdamas tik tą vieną tikrumą, kad Jo meilei patiks tai, kas bus mūsų daroma su intencija Jam patikti.

Tačiau ir šiuose sprendimuose reikia mokėti iškilti aukščiau gamtinės srities, nes, anot T. Merton, "žmogus yra sukurtas didesniai tiesos kiekiui negu jis gali aprėpti savo paties pliku supratimu, didesniai meilės kiekiui negu jis gali pats vienas pasiekti, didesniai moraliniam aktyvumui negu vien tik žmogaus protas gali suplanuoti". Ypač žmogus negali vadovautis vien tik savo kūno balsu:

— Jeigu mes žinosime, mylėsime ir veiksime tik pagal tai, kaip diktuoja mūsų kūnas, tai yra pagal savo pačių prigimties linkimus, mūsų veiksmai tik sugadins ir sunaikins visą mūsų dvasios turinį. Kad būtume tuo, kuo esame skirti būti, privalome pripažinti Kristų. Jį mylėti ir sekti Jo pavyzdį. Mūsų likimas yra mūsų pačių rankose, nes Dievas taip sutvarkė ir davė mums malonę pasiekti net tai, kas paprastai žmogaus prigimčiai būtų neįmanoma.

Dvasinės tobulybės vieškeliuose žmogus gali daug pasiekti, jeigu jis

tikrai to nori siekti ir siekia. Tačiau visada atsiranda ir kita savimeilių žmonių rūšis, kuri siekia tik egoistinių tikslų. Merton tai atvaizduoja šiais žodžiais:

— Jie sąmoningai laikosi vilties, kad Dievas, jų maldų palenktas, parems jų egoizmą ir jų nenuoširdumą ir padės jiems pasiekti jų tikslus. Jų garbinimas yra labai mažos vertės jiems patiems ir neduoda jokios garbės Dievui.

Šią įdomaus žmogaus ir gabaus rašytojo T. Merton minčių mozaiką užbaigsime jo paties žodžiais, taikomais vienuoliškam gyvenimui, bet labai tinkantiems kiekvienam tobulybės keliui apibūdinti:

— Tobulas gyvenimas dega prieš Dievą, kaip lempa prieš tabernakulį. Tos lempos dagtis yra tikėjimas, jos liepsna — meilė, o alyva, maitinanti liepsną, yra pasiaukojimas.

Meilė, tikrai verta savo vardo, yra tikra, viena, amžina.

M. Pečkauskaitė

idėjos ir žmonės

Idėjos, jei didžios,
nemiršta kaip žmonės.
Maironis

Jau seniai galvojome, kad būtų naudinga kiekvieną mėnesį duoti trumpą katalikiškojo gyvenimo apžvalgą, paminint bent svarbiausius Bažnyčios pasireiškimus ir jos padėtį įvairiuose pasaulio kraštuose. Tačiau šiam specifiniam uždaviniui vis nesuradome bendradarbio. Pagaliau kun. Alfonsas Grauslys, skaitytojams jau gerai pažįstamas iš savo gausių ir įdomių straipsnių, sutiko paimti šią pareigą. Kol kas dar neįvedame naujo skyriaus, bet pasinaudojame šiuo skyriumi, kuriame rašome apie idėjas ir žmones. Juk ir Katalikų Bažnyčia yra didžioji idėja, atnešta į pasaulį Kristaus ir iki šiol atstovaujama bei puoselėjama Jo pradėto darbo tęsėjų — žmonių. Tad kaip tik bus prasminga čia rašyti apie tą didžiąją idėją ir apie ją skelbiančius bei išpažįstančius žmones. Šiam tikslui pasiekti galėtų būti du skirtingi keliai: trumpai paminėti kaip galima daugiau faktų bei įvykių arba apsiriboti tik vienu kitu svarbesniu ir jį giliau bei išsamiu išnagrinėti. Dienraščiu ar savaitraščiu gal geriau tiktų pirmasis būdas, bet mėnesiniam žurnalui manome būsiant įdomesnę ir naudingesnę antrąją.

Tad esame dėkingi kun. Grausliui, kurs pasižadėjo kiekvieną mėnesį paruošti medžiagos apie svarbesnius katalikiškojo gyvenimo įvykius. Mielai dėsiu ir kitų bendradarbių šios rūšies straipsnius.

Redakcija

VISUOTINIO BAŽNYČIOS SUAŽIAVIMO BELAUKIANT

ALFONSAS GRAUSLYS

N O R S popiežiaus Jono XXIII paskelbto visuotinio Bažnyčios suvažiavimo data dar nėra žinoma, tačiau pasiruošimas vis uoliau ir stipriau vyksta visuose pasaulio kraštuose. Šiuo klausimu yra leidžiami specialūs biuleteniai, rašomi straipsniai žurnaluose ir pasirodo net viena kita knyga, skelbianti, kas tuo klausimu Bažnyčios centre ir periferijose yra daroma, projektuojama, svarstoma. Ypač pasirodo daug straipsnių, svarstančių visų krikščioniškųjų bažnyčių jeigu jau ne susi-

jungimą vienoje tiesoje, tai bent suartėjimą meilėje. Nemaža straipsnių ir susidomėjimo užtinkama ir kitaip šiuo klausimu įsitikinusių krikščionių tarpe, kurie domisi suvažiavimo darbais, jausdami didelį reikalą visiems krikščionims labiau susijungti kovoje prieš vis didėjančią ateizmą.

Mesime trumpą žvilgsnį į kai kurias žymesnių katalikų teologų mintis, visuotinio Bažnyčios susirinkimo belaukiant. Domininkonas R. Spiazzi mano, kad bent apie visuotinio susirinkimo darbų temas turėtų būti informuojama plačioji katalikų visuomenė, nes pasauliečių tarpe yra nemažas skaičius asmenų, kurie domisi bei nusimano teologiniais ir apskritai bažnytiniais klausimais. Anot jo, būtų gera, kad suvažiavimo medžiagą ruošiančios įvairios komisijos rastų galimybių ir būdų su tokiais kompetentingais pasauliečiais pasitarti ir išgirsti jų nuomonę. Tokiu būdu bent dalinai būtų galima pajusti, ką plačioji tikinčiųjų visuomenė galvoja, jaučia ir ko pageidauja. Tai būtų realus vykdymas to tikinčiųjų "sensus ir consensus (jūtimu ir pritarimu)", apie kurį teologai visada kalbėjo ir kurio idėja buvo praktikuojama jau nuo pirmųjų krikščionybės amžių. Tad šis domininkonas pataria, kad suvažiavimo pasiruošimo darbai būtų vieši. Jau ir Pijus XII tarptautiniame katalikiškosios spaudos kongrese (1950 m.) yra pastebėjęs, kad "bažnyčios gyvenime būtų minusas, jeigu jai truktų viešosios opinijos". Ir štai jau pasigirdo iš autoritetingų Romos šaltinių lyg atsakymas šiai iškelčiai minčiai, kad šitam viesumos reikalui patenkinti netrukus bus įsteigtas Spaudos Biuras, kurs besidominčią pasaulio spaudą painformuos apie suvažiavimo pasiruošimus ir apie projektuojamą jame svarstyti medžiagą.

Šitokią tikinčiųjų informavimą jau kai kurie vyskupai yra pradėję vykdyti savo vyskupijose. Ypač jie yra bandę išsklaidyti kai kuriuos gandus apie nerealias reformas, apie kurias kartais yra kalbama, bet Bažnyčia jų nemano imtis. Toks informavimas yra reikalingas, kad tikintieji nenusiviltų suvažiavimo darbais ateityje, jei pamatys, kad jų samprotavimai buvo tik iliuzijos.

Kad tų iliuzijų būtų galima išvengti, reikia prisiminti oficialius visuotinio suvažiavimo tikslus, kuriuos yra pranešęs pats popiežius. Tie tikslai, kurie minimi Jono XXIII enciklikoj *Ad Petri Cathedram*", yra "paskatinti katalikų tikėjimo vystymąsi, atnaujinti krikščionišką tikinčiųjų gyvenimą ir pritaikyti bažnytinę drausmę mūsų laikų reikalavimams". Ir tik po to, sako popiežius, šis susirinkimas, kaipo tiesos, vienybės ir meilės išraiška, bus atsiškyrusiems švelnus pakvietimas tos vienybės ieškoti ir ją rasti". Tad matome, kad bažnyčių susijungimas nėra Visuotinio Susirinkimo tiesioginis tikslas, o tik proga, kuri įtaigoja to tikslo ateityje siekti.

Bažnyčių suartėjimo klausimą svarstydamas, labai modernus ir pažangus naujų idėjų kėlėjas, prancūzų domininkonas Yves Congar, sąryšį su artėjančiu suvažiavimu, rašo, kad jame turi būti išvengta visa to, kas gali kitus krikščionis nepalankiai nuteikti Katalikų Bažnyčios atžvilgiu. Ypač jis kelia atsargumo reikalą, svarstant mariologinius klausimus. Reikšmingoje šiais klausimais knygoje (*"Konzil und Wiedervereinigung. Erneuerung als Ruf in die Einheit"*) Tuebingeno universiteto prof. Hans Kueng rašo, kad šio būsimo suvažiavimo dabar matomomis nuotaikomis Bažnyčia pirmą kartą nuo Reformacijos laikų išsina iš

pasyvumo ir imasi aktyvios iniciatyvos.

Norėdamas sudaryti palankiausią visų krikščionių suartėjimui atmosferą, praslinkus keletui dienų po visuotinio susirinkimo paskelbimo, popiežius Romos klebonams kalbėjo, kad šiame susirinkime nebus keliama jokia istorinė byla, nebus stengiamasi nurodinėti, kas gyvena tiesoje, o kas ne, nes atsakomybė yra padalinta (t. y. už skilimus visi esame atsakingi. A. G.). Anot popiežiaus, mes tik viena norime pasakyti: "Susieikime drauge ir baikime susiskaldymą". Šiuo pasakymu popie-

žius parodė vidaus nuotaikų pasikeitimą ir suartėjimą, kuris vienas tegali paruošti kelią ir išorinei vienybei.

Tos atmosferos paruošimas turi įtikinti tiek katalikus, tiek ir nekatalikus, kad Katalikų Bažnyčia nežiūri šiandien į kitus krikščionis juos žeminančiomis akimis ir kad kvietimas vienybėn nėra besąlyginės kapituliacijos reikalavimas. Bažnyčia, anot minėto Y. Congar, kviečia kitus krikščionis į dialogą. Tuo kvietimu ji pripažįsta besikalbančių partnerių vertybę ir mano, kad jau pats kalbėjimasis yra Kristaus paliudijimas ir Jam nusilenkimas.

DVASINĖ JAPONIJOS JAUNIMO KRIZĖ ALFONSAS GRAUSLYS

Ja p o n i j a, pralaimėjus karą, ir savo dvasinėje struktūroje buvo smarkiai sukręsta. Primestos po karo Japonijai amerikietiško tipo demokratinės idėjos (tos tautos dvasiai visai svetimos), vis labiau besiveržianti vakarų ateistinės filosofijos ir nureliginto mąstymo įtaka, tradicinės japonų dorovės religinis nepagrįstumas taip griauančiai pradėjo veikti tautą, kad visai pagrįstai galima kalbėti apie jos dvasinę krizę. Toji krizė ypač jaučiama besimokančio jaunimo dvasioje ir elgesyje. O tasai jaunimas sudaro apie 23 milijonus, t. y. apie pusę visų gyventojų skaičiaus.

Apie tą krizę, ypač jaunimo srityje, neseniai yra rašęs Sofijos Universiteto (Tokio) prof. N. Luhmer, S. J. Jo minčių santrauką čia ir duodame.

Dorovės dėstymo panaikinimas

Nuo 1890 metų imperatoriaus nuostatu jaunimo auklėjimas buvo grin-

džiamas Konfucijaus mokslo dėsniais, kurie stengėsi įkvėpti ištikimybę šeimai ir pagarbą autoritetui. Tarnauti autoritetui jaunieji japonai rengėsi, drausmingai auklėjami. Tame auklėjime pagrindinis dėsnis buvo pagarba ir besąlyginis atsidavimas imperatoriui ir jo vadovaujamai valstybei. Šis dėsnis buvo vadinamas shushin (disciplinuota moralė). Ilgą laiką jis buvo japonų militaristų ir imperialistų naudojamas ugdyti jų dvasiai.

Paskutinio karo metu pirmą kartą savo istorijoje pralaimėję, japonai dvasiniai pakriko ir pradėjo abejoti visais ligšioliniais savo idealais bei auklėjimo dėsniais. Tasai pakrikimas dar padidėjo, kai amerikiečiai, nugalėję Japoniją, panaikino shushin – autoriteto ir pagarbos ugdymo mokslą mokyklose, vietoj jo įvesdami demokratijos idealų dėstymą ir ugdymą. Kadangi šie idealai yra svetimi japonų tradicijoms bei nuotaikoms ir kadangi demokratijos

Šauliai ir kitos organizacijos su vėliavomis prie paminklo.

V. Noreikos nuotr.

mokslas savaime nėra dorovės mokslas ir negali jo pavaduoti, tai nenuostabu, kad jaunimo dvasioje atsirado tuštuma ir stoka idealų. Reikia pasakyti, kad senoji moralė, nors ir buvo nacionalistų naudojama ugdyti imperializmui, tačiau vis dėlto ji buvo moralė, grindžiama žmogaus prigimtimi ir gamtos įstatymais. O naująjį mokslą apie demokratiją jaunimas suprato kaip visų autoritetų visose gyvenimo srityse paneigimą ir kaip dėsni, kuris leidžia daryti visa tai, ką tik nori.

Tad susidarius tokiai nuotakai ir atmosferai, jaunimo dorovė pradėjo smarkiai kristi. Jeigu prieš karą kriminaliniai nusikaltimai buvo negirdėta retenybė, tai dabar laisvai pardavinėjamos pornografijos įtakoje

(demokratinė laisvė!) kriminalinių nusikaltimų skaičius pasibaisėtinais padaugėjo. Be to, kadangi japonai jau ir nuo seniau linko į vakarų civilizaciją ir ją savo šalyje ugdė, tai nenuostabu, kad tos nukrikščionintos civilizacijos neigiami vaisiai pradėjo čia reikštis, kaip ir kituose kraštuose.

Bereliginis auklėjimas

Krikščionybės įsitikinimu, dorovę sėkmingai ugdyti įmanoma tik tada, kai ji iškeliama į objektyvias vertybes, kai dorovinio įstatymo autorium pripažįstamas Dievas. Japonų jaunimas kaip tik šitokio dorovės ugdymo autoriteto neturi, nes jis yra bereliginis.

Kažin ar daug yra kitų tokių kraštų kaip Japonija, kur žmonių religijos supratimas būtų taip miglotas ir neaiškus. Religija, jų supratimu, tai tik jausmo ar naudos dalykas, kurs neturi jokių objektyvių pagrindų. Kai 1959 m. Japonijos statistinis biuras tyrinėjo visuomenės nuotaikas, paaiškėjo, kad tik 35% gyventojų prisipažino priklausą kuriai nors religijai. Tuo pat žvilgsniu tyrinėjant mokyklų padėtį, paaiškėjo, kad kuriai nors religijai priklausė 48% mokinių pradžios mokyklose, 31% vidurinėse mokyklose, 28% aukštesnėse mokyklose ir 25% universitetuose.

Visai nenuostabu, kad tikinčiųjų nuošimtis toks mažas, nes jau aštuoniasdešimt metų bereliginė Japonijos mokykla ugdė religinį abejingumą ir nepalankumą. Iki pat praėjusio karo pabaigos visose ir viešose ir privačiose mokyklose religijos praktikavimas buvo draudžiamas. Taip pat ir šiandien japonų valdžios mokyklos yra bereliginės. Tad visai netenka stebėtis, jeigu religija yra nepažįstama, niekinama ir laikoma prietarais. Absoliuti mokinių dauguma baigia mokyklą persunkta

materialistiniu ir antireliginiu nusistatymu.

Osako universiteto psichologijos prof. A. Toshitake, norėdamas sužinoti dorovines aukštesniųjų mokyklų mokinių nuotaikas, apklausinėjo 3.800 (tris tūkstančius aštuonis šimtus) to miesto mokinių. Tie visi mokiniai turėjo pasisakyti laipsniavimo eile, kurias dvasines vertybes laiko aukštesnėmis. Paaikšėjo, kad aukščiausios vertybės jiems yra geras sugyvenimas šeimoje, ištikimybė draugams duotam žodžiui ir savitarpė pagarba. Tradicinė pagarba imperatoriui ir protėviams jų liko nukelta į dvidešimtą vietą, o paklusnumas tėvui į trisdešimt penktą vietą. Iš šitų rezultatų profesorius padarė išvadą, kad šiandieninis jaunimas nėra pasiryžęs aukotis visuomenės pataisymui. Anot jo, visuomenės uždavinys yra grąžinti jaunimui vertybes ir idealus, be kurių jaunimas yra ugdomas tik kriminaliniam gyvenimui ir išsigimimui.

Naujos moralės dėstymo įvedimas

Išvalgesnieji Japonijos intelektualai, matydami dvasinę Japonijos krizę, pasiryžo vėl įvesti dorovės dėstymą mokyklose. Jau 1951 m. jų švietimo ministeris buvo sukūręs dorovės dėstymo vadovėlį mokykloms, kurio doroviniai įstatymai, nors ir neremiami Dievo autoritetu, buvo atremti į prigimties įstatymus, susekamus protu. Socialistų vadovaujama mokytojų profesinė sąjunga, turinti 400.000 narių, aštriai pasisakė prieš šį vadovėlį.

Tačiau vis didėję jaunimo nusikaltimai privertė kitą švietimo ministerį 1957 m. energingiau griebtis to klausimo sprendimo ir sudaryti 50 asmenų komisiją paruošti dorovės mokymo vadovėliui. Toje komisijoje buvo viena vienuolė ir du, nors ir nekrikščionys.

bet krikščionybei artimi asmenys. Pagaliau 1958 m. naujasis vadovėlis buvo išleistas ir įsakyta mokykloms privalomu.

Nors tame vadovėlyje nėra nieko, kas prieštarautų krikščioniškosios dorovės principams, tačiau tai daugiau etiketo negu etikos vadovėlis. Nors tame vadovėlyje nagrinėjamas dorybių katalogas, nors dorovinio auklėjimo tikslas yra charakterio sukūrimas, tačiau tai dorovei paremti neduodama jokių tvirtesnių ir įtikinančių pagrindų. Nors ir nurodoma, kas daryti, tačiau nesakoma, kodėl reikia taip daryti. Pagaliau visa to vadovėlio vertė priklauso nuo to, kaip yra dėstoma mokykloje ir kaip jo doktrina taikoma gyvenime. O kai šis klausimas kyla, tada tikintiesiems darosi nelinksma, nes iš 800.000 mokytojų 500.000 priklauso socialistų vadovaujamai Nikkyoso profesinei organizacijai.

Japonijos katalikų įtakos galimybės

Japonijos gyvenimą pažįstantieji žymesni katalikų vadai pirmiausia yra susirūpinę paveikti mokomąjį personalą. Kaip tai padaryti, neaišku, nes katalikų mokytojų skaičius yra dar labai mažas.

Tolimesnė įtakos galimybė – tai sukurti galimai didesnę pavyzdinių katalikiškų mokyklų tinklą. Pagal katalikų statistiką iš 1959 metų, 138.200 mokinių lanko katalikiškas mokyklas. Tai yra didelis skaičius, jei atsiminsime, kad Japonijoje katalikų iš viso yra tik 270.000. Tad aišku, kad katalikiškas mokyklas lanko ir nekrikščionių vaikai. Tik 9% katalikiškų mokyklų mokinių yra katalikai. Tai rodo, kad katalikiškos mokyklos sukelia pasitikėjimą visuomenėje. Tik, deja, jų yra per maža. Pavyzdžiui, iš 22.480 pradžios mokyklų tik 50 yra katalikiškos.

Didesniam skaičiui katalikiškų mokyklų reikėtų daug lėšų, o jų kaip tik labai trūksta.

Dedama vilčių į sekmadienines mokyklas, kurios būtų sujungtos su įvairiomis pramogomis jaunimui ir kurios galėtų pamažu katalikybės principus perduoti visuomenei.

Kadangi joks kitas Azijos kraštas nėra taip stipriai susijungęs su Europos civilizacija ir jos neigiamybėmis kaip Japonija, tad atrodo, kad Japonijos dvasinis gyvenimas ateityje daug priklausys nuo to, kaip Europoje bus kovojama su dvasinių vertybių nuvertinimu ir su dvasine krize.

DAR APIE DOROVINĮ PERSIGINKLAVIMĄ

P. P. ČINIKAS, M.I.C.

Praėjusių metų rugsėjo mėn. "Laiškų Lietuviams" numeryje man teko trumpai apibūdinti naują sąjūdį, pasivadinusį Dorovinio Persiginklavimo (Moral Re-Armament) vardu. To paties žurnalo gruodžio mėn. numeryje L. Dambriūnas pareiškė keletą "abejonių" dėl mano straipsnio. Čia nematau leisti į ilgesnes diskusijas, tik noriu pateikti keletą bažnytinių dokumentų, kalbančių apie šį sąjūdį.

Marquette (Mich.) diecezijos vyskupo direktyvos

1958 m. rugpiučio mėn. 15 d. Marquette diecezijos vyskupas Tomas Noa parašė tikintiesiems ganytojišką laišką, kuriame kalba apie minėtą sąjūdį. Štai to laiško ištrauka:

"Vatikano dienraštis "Osservatore Romano" yra pusiau oficialus šv. Sosto organas. Šiame laikraštyje 1957 m. gruodžio mėn. 9 d. buvo vėliausia autoritetinga nuomonė apie MRA (Moral Re-Armament) sąjūdį. Straipsnio autorius neabejoja nuoširdžių ir geros valios žmonių, dalyvaujančių šiame sąjūdyje, nusistatymu. Bet vis dėlto autorius tvirtina, kad MRA sąjūdis yra reli-

ginis, su religine ideologija, ir šios ideologijos esmė skiriasi nuo katalikiškosios.

Katalikams reikia priminti, kad tame straipsnyje minimos Tikėjimo Apsaugos Kongregacijos direktyvos, liečiančios MRA sąjūdį, galioja visame pasaulyje. Atsižvelgiant į pavojus mūsų tikėjimo grynumui ir vientisumui, straipsnyje priduriama, kad nėra nuostabu, jog kai kurie autoritetingi katalikiškosios hierarchijos nariai yra uždraudę savo tikintiesiems dalyvauti šiame sąjūdyje.

Savo ganytojiškame laiške mes esame davę nurodymus, liečiančius Bažnyčios mokymo autoritetą tikėjimo ir moralės klausimuose. Nurodėme pavojus, kurie gresia katalikams jų tikėjimo grynumui ir vientisumui MRA sąjūdyje.

Kol mūsų Motina Bažnyčia nenuspręs, kad nėra pavojų katalikų tikėjimui šiame sąjūdyje, šis ganytojiškas pamokymas yra baigiamas šia direktyva: Marquette diecezijos katalikams ir visiems kitiems katalikams, kai jie atvyksta į šios diecezijos ribas, yra draudžiama dalyvauti MRA susirinkimuose ir veikloje".

Šventojo Tikėjimo Apsaugos Kongregacijos nurodymas

Tikėjimo Apsaugos Kongregacija buvo užklausta, ar pritinka, kad dvasiški ir vienuolynų nariai dalyvautų MRA susirinkimuose. Buvo duotas toks atsakymas:

"Šventojo Tikėjimo Apsaugos Kongregacijos Jų Eminencijos kardinolai ir kunigai, susirinkę 1951 m. rugpiūčio mėn. 8 d. pilnates posėdyje, nuodugniai ištyrė iškeltą klausimą ir nusprendė išleisti tokias direktyvas:

1. Netinka, kad diecezijų ar vienuolynų kunigai ir vienuolės dalyvautų MRA susirinkimuose.
2. Jei nepaprastos aplinkybės reikalauja dalyvavimo, tai iš anksto yra reikalingas Tikėjimo Apsaugos Kongregacijos leidimas. Šis leidimas bus duotas tik mokytiems ir prityrusiems kunigams.
3. Taip pat netinka, kad tikintieji imtųsi atsakingų pareigų MRA sąjūdyje, o ypač stotų į jų vadinamus "policy teams".

Kardinolo J. Pizzardo priminimas

Tikėjimo Apsaugos Kongregacijos sekretorius kard. Juozapas Pizzardo apaštališkajam Kanados delegatui Joniu Panico, primindamas minėtus tris kongregacijos punktus, priduria šiuos žodžius:

"Kadangi MRA stengiasi pagyvinti savo veiklą visame pasaulyje ir prisiminti, kad dažnai yra kreipiamasi į šią kongregaciją, prašant šiuo reikalu instrukcijų, manau, kad yra gera proga priminti Jūsų Ekscelencijai, kas buvo pranešta Apaštališkajai Delegacijai 1951 m.

Šventoji Kongregacija yra nustebinta, kad katalikai ir net kunigai ieško ir siekia tam tikrų dorovinių tikslų, nežiūrint kaip tie tikslai būtų girtini,

tokiame sąjūdyje, kuris neturi nei tų tiesų, nei dvasinio gyvenimo tėvonys, nei antgamtinių malonių priemonių, kurias turi Katalikų Bažnyčia.

Ši kongregacija yra dar labiau nustebinta, sužinojusi, kad kai kurie žmonės rodo tokį didelį entuziazmą dėl MRA vartojamų būdų ir priemonių, jog mano esą efektyvesni šiame sąjūdyje negu Katalikų Bažnyčioje. Negalime ilgiau paneigti sinkretizmo ir religinio indiferentizmo pavojaus, dėl ko buvo duodami perspėjimai MRA sąjūdžio atžvilgiu".

Šį kardinolo perspėjimą paskelbdama NCWC žinių agentūra 1958 m. sausio mėn. 24 d. pridėjo tokį patarimą:

"Tie katalikai, kurie jaučia nepaprastą įkvėpimą su uolumu ir meile dirbti, tegul savo veiklos nepadarą bergždžia, dalyvaudami nekatalikiškuose sąjūdžiuose. Verčiau tegul jie entuziastingai ir nepailstančiu ryžtu pasišvenčia dirbti įvairiose apaštalavimo srityse, nurodytose Šv. Tėvo praėjusių metų spalio 5 d., kalbant Pasauliečių Apaštalavimo Kongrese. Tokiu būdu jie užsiims vaisingu darbu, tinkamu pasauliečiui katalikui, Šventojo Tėvo pavadintu "consecratio mundi" (pasaulio pašventinimu). Tai bus prisidėjimas prie Mistinio Kristaus Kūno patobulinimo".

Kas norėtų plačiau susipažinti su šiuo klausimu, gali kreiptis į Marquette diecezijos kuriją arba į "Our Sunday Visitor" redakciją (Huntington, Ind.). Ir viena ir kita įstaiga nemokamai priims jų išleistas šiuo klausimu knygučių.

Redakcijos prierasas. Nemanome daugiau kam nors leisti šiame žurnale šiuo klausimu diskutuoti, nes jis mums, lietuviams, nėra labai aktualus. Iš iki šiol buvusių pasisakymų aišku, kad minėtas sąjūdis yra geras, turintis labai

jaunimo paslaptys

EDVARDAS ŠULAITIS

APIE GRAŽŲ ELGESĮ

Gražus elgesys visame kultūringame pasaulyje yra labai vertinama dorybė. Žinoma, vienur į tai kreipiama daugiau dėmesio ir tam skiriama pirmoji vieta, o kitur – nustumiami į antraeilę sritį. Tačiau visur yra maž-

kilnius ir naudingus tikslus, bet katalikams jame aktyviai dalyvauti gali būti tam tikras religinio indiferentizmo pavojus, panašiai kaip ir dalyvaujant kitos labai paplitusios ir geros organizacijos, vadinamos YMCA vardu, veikloje. Nors šios organizacijos nėra religinės, bet vis dėlto turi tam tikrą religinę atspalvį. Katalikai, jose aktyviai dirbdami drauge su kitų tikybų nariais, gali pamažu niveliuoti savo religinių nusistatymų atžvilgiu, ypač jeigu jų religinis išsilavinimas nėra pakankamai stiprus. Tai yra svarbiausia priežastis, dėl kurios Katalikų Bažnyčios vadovybė nepataria katalikams šiuose sąjūdžiuose dalyvauti.

daug vienodos normos ir turinys, nors formos kartais ir įvairuoja.

Gyvename šalyje, kur gražus elgesys, bendrai imant, nėra statomas pirmoje vietoje. Tačiau tuo dar nenorime pasakyti, kad jis visų žmonių būtų ignoruojamas. Yra nemaža grupė, kuri vis dėlto atsispiria prieš neigiamas įtakas ir sugeba išlikti tinkamoje aukštumoje, perduodama gražiasias elgesio ypatybes taip pat ir savo vaikams. Net ir didelė dalis tų, kurie neskiria elgesiui pirmaeilės reikšmės, geriasi gražiu elgesiu, tačiau patys į tai žiūri kaip į "nepasiekiamą" dalyką.

Gražus elgesys yra plati sąvoka, apimanti ne tik veiksminius judesius ar žodinę išraišką. Pavyzdžiui, žmogaus drabužiai, jo apsirengimas taip pat yra priskaitytina prie šios srities. Sena patarlė sako, kad pagal drabužius žmogus sutinkamas, o pagal protą išlydimas. Išėjimas į gatvę nesutvarkytais ir nekukliais rūbais yra blogo elgesio pažymys. Žinoma, niekas

nesako, kad reikia vilkėti tik brangiais ir geros "markės" rūbais, bet dėvimi drabužiai, nors ir paprasti, turi būti skoningi ir gerai apžiūrėti.

Neseniai dabartinėje okupuotoje Lietuvoje išėjo V. Soblio knygelė, pavadinta "Apie gražų elgesį viešumoje", kurioje yra daug gražių minčių, didele dalimi tinkančių ir mums, gyvenantiems Amerikoje. Tokių knygelių su praktiškais patarimais Amerikoje lietuvių kalba nėra išleista, o panašaus leidinio tikrai reikėtų. Ypač jis yra reikalingas jaunimui, kurs auga šio krašto aplinkoje, neduodančioje daug pavyzdžių tarpti gražiam elgesiui. Čia norime duoti bent vieną kitą pamokymą, paimtą iš minėtos knygelės.

Laikysena gatvėje

Einant šaligatviu, reikia kreipti dėmesį į savo kalbą ir manieras. Nedera balsiai šaukti, kvatotis, smarkiai mosikuoti rankomis, rodyti pirštais į žmones ir daiktus. Jei einame su asmeniu, kurį tikrai gerbiame, visuomet jam užleiskime tą šaligatvio pusę, kuri yra arčiau namų. Sau pasirenkame pusę, esančią arčiau gatvės. Mat, toji šaligatvio pusė, kuri yra arčiau namų, skaitoma saugesnė. Čia mūsų gerbiamo asmens neaptėkš purvu ir neužkliudys praeiviai. Tokios tvarkos paprastai laikosi vyrai, eidami judresnėmis gatvėmis su moterimis. Joms užleidžiamo patogesnė šaligatvio pusė. Tačiau šiaip garbės vieta yra mūsų dešinėje. Nejudrioje gatvėje ir kitose vietose mes turėtume eiti iš mūsų gerbiamo asmens kairiosios pusės. Jei einama trise, garbės vieta yra viduryje.

Jei kam nors, ypač moteriai, nukrito nešamas ar laikomas daiktas, tai pridera jį tuoj pakelti ir atiduoti savininkui. Jei dėl kurių nors priežasčių nepatogu ar sunku pakelti pamestą

daiktą, tai reikia apie tai bent pasakyti pametusiajam.

Einant gatve, galima stabdyti tik savo draugus ir sau lygius. Jeigu draugai eina su nepažįstamais, tai nepridera stabdyti. Gatvėje negražu ką nors iš tolo kviesti, garsiai šaukti vardu ar pavarde.

Laikysena šokiuose

Mandagumas reikalauja, kad visi, atėję į šokių salę, būtų pasiruošę šokti su bet kuo. Labai negražu atmesti pakvietimą šokti, kai tas, kuris kviečia, dėl kokių nors nesvarbių priežasčių nepatinka, pvz. dėl grožio trūkumo ar dėl prastesnių drabužių. Tokiu atveju visada reikia sutikti pašokti bent vieną šokį su pakvietusiuoju. Jeigu nenorima šokti dėl nuovargio ar kitų rimtų priežasčių, tai geriausia išeiti iš šokių salės arba, blogiausiu atveju, mandagiai pareikšti: "Atsiprašau, gal galima vėliau." Arba: "Atsiprašau, ačiū, bet aš šiuo momentu negaliu šokti." Taip atsisakius, jau jokių būdu nedera eiti šokti su kitu ar su kita.

Tas, kuris kviečia, paprastai arti prieina prie to, kurį kviečia, jam nusilenkia ir maloniai kreipiasi: "Galima?", "Galima Jus pakviesti šokti?" Pakviestasis paprastai atsako: "Taip" arba "Malonu". Jei pakviestasis užimtas, tai atsiprašo, pažymėdamas: "Atsiprašau, aš jau užimtas". Iš tolo davus ženklą, kviesti šokti yra labai nemandagu.

Jei, pavyzdžiui, mergina sėdi savo pažįstamųjų arba vyrų draugijoje, tai, kviečiant ją šokti, gražu atsiprašyti ir paprašyti taip pat ir jos draugų sutikimo. Tačiau moteris, žinoma, visada turi teisę pati apsispręsti, ar eiti šokti, ar ne.

Dažniausiai šokti kviečia vyrai moteris. Merginos kviečia tik tada, kai yra

paskelbtas moterų šokis. Mergaitei tinka pakviesti šokti tik pažįstamą vyriškį, nepažįstamo geriau nekviesti. Nedera moteriai rinktis per daug jauną vyriškį. Nedera šokti ir dviem merginoms, išskiriant tik jauno amžiaus mergaites.

Šokti reikia kultūringai, estetiškai. Kiekvieną šokį galima paversti kažin kuo. Šokėjai šokdami turi elgtis taip, kad ne tik jiems patiems, bet ir visiems salėje šokantiems būtų malonu. Bet koks stumdymasis ir nepaisymas kitų šokančiųjų yra didelio nekultūringumo ir netakto pažymys.

Sveikinimasis

Sutikę gatvėje pažįstamus, mes paprastai juos pasveikiname. Sveikinamės, pasakydami "labas", "labas rytas", "labą dieną" ir pan. žodžiais sveikiname, jei pažįstamą sutinkame nejudrioje gatvėje arba jeigu jis praeina arti mūsų. Triukšmingesnėse gatvėse ir sveikinant iš toliau, padaromas tik tam tikras gestas: vyras palenkia galvą ir nukelia kepurę, o moteris truputį linktelia galva, kartais ir švelniai nusišypso.

Sveikinimasis gatvėje yra gana opus dalykas. Pamačius pažįstamą kitoje gatvės pusėje, nedera garsiai šaukti "labas". Jeigu mes einame drauge su moterimi ar vyru, ir kuris nors jų sveikina mums nepažįstamą asmenį, tai ir mes turime jį sveikinti. O jeigu mums nepažįstamas asmuo sveikina tą, su kuriuo einame, tai ir mes turime atsakyti į pasveikinimą.

Kai reikia sustoti ir pasisveikinti, tai sveikinamės, paduodami vieni kitiems dešinę ranką ir ją paspausdami. Ranką reikia paduoti nuoširdžiai, visą, o ne tik pirštų galus. Būtų nemandagu labai spausti ranką arba ją kratyti. Kairę ranką galima paduoti tik tada,

jei dešinė yra aprišta (taip pat ir skautai vieni su kitais sveikinasi kairiąja ranka. Red.).

Dar yra atvejų, kai nieko nesveikiname, o tik iš pagarbos gatvėje nusiiame kepurę. Vienas tokių atvejų yra, kai pro šalį veža laidoti mirusįjį. Kepurės nukėlimas — tai pagarbos pareiškimas, paskutinis atsisveikinimas su žmogumi, be to, užuojautos pareiškimas mirusiojo artimiesiems.

Kai valgykloje ar restorane randame pažįstamą, reikia būtinai juos pasveikinti. Prie artimesniųjų pažįstamų galima mandagiai prieti ir pasisveikinti, o su tolimesniais pakanka pasisveikinti iš tolo. Vyras, pamatęs įeinančią pažįstamą moterį, pirmasis pasisveikina. Kai ji prieina, reikėtų atsistoti. Moteris išeidama, kad ir iš tolo, pirmoji atsisveikina mažu galvos linktelėjimu.

Įėjus į kokią nors įstaigą, retas kuris nusiima kepurę ir pasisveikina su tais, kurie jį aptarnauja. Štai kartą į knygyną įvрто jaunimo būrelis ir tuoj pat užgulė ant stalo padėtą iliustruotą albumą. Visi jaunuoliai buvo su kepurėmis. Staiga į knygyną įėjo žinomas mokslininkas. Jis, vos tik peržengęs slenkstį, pirmiausia nusiėmė kepurę, išlėto perėjo visus knygyno skyrius, prie vieno jų grįžo atgal, pasidėjo kepurę ir portfeli, prašė pardavėjos parodyti jam knygų, kurias vieną po kitos vertė ir skaitė. Jaunuoliai visą laiką stebėjo mokslininką. Pagaliau jie susižvalgė tarp savęs ir tuoj nusiėmė kepure.

Koncertų salėje

Einant į koncertą, rengiamasi tamsesniais išėiginiais arba vakariniais drabužiais. Atvykstame 10-15 minučių prieš koncertą. Į salę įeiname kiek galima anksčiau, kol dar koncertas neprasidėjo. Jei kiek pavėluojame, sten-

giamės kukliai praeiti pro kitus į savo vietą, neužgaudami sėdinčiųjų, neužmindami jiems ant kojų, žodžiu, jų neužkliudydami. Jau tik praeidami pro kitus, atsiprašome, o jei kartais atsitinka ką nors užgauti, tai ypatingai mandagiai reikia atsiprašyti. Vėlavimosi į koncertus žmonės, o ypač muzikai, labai nemėgsta.

Sukinėjimas kėdėje, saldinių ar ko nors kita valgymas ir šnibždėjimas su kaimynais rodo žmonių nekultūringumą ir tai, kad juos domina ne koncertas, o kas nors kita. Taip pat vengtinas garsus savo jausmų reiškimas: bereikalingas plojimas, kvatojimas ar net verkimas.

“Atsiprašau” ir “ačiū” vartojimas

Atsiprašyti ar pasakyti ačiū — nėra joks nusižeminimas. Atvirkščiai, kas reikalui esant neatsiprašo ar nepadėkoja, tas kaip tik save pažemina ir parodo stoką išsiauklėjimo.

Į kurį nors kreipdamiesi, ką nors užkliudę ar sugaišinę, ko nors prašydami ar klausdami, būtinai atsiprašome. Žodis "atsiprašau" visuomet turi būti mūsų lūpose. Reikia atsiprašyti dėl kiekvieno kad ir menko dalyko. Pavyzdžiui, valgędami prie stalo ir norėdami kurį nors valgį pasiekti, atsiprašome greta mūsų sėdinčiųjų. Užmynę kam ant kojos, atsiprašome nukentėjusįjį. Taip pat yra ir su "ačiū". Mes dėkojame už kiekvieną kad ir menkiausią kitų paslaugą. Dažnai iš mandagumo yra sakomas "ačiū" ir tada, kai paslauga teikiama kitiems. Pavyzdžiui, pardavėjas, aptarnavęs pirkėją, pasako jam "ačiū", nors ir pirkėjas jam tą patį sako už patarnavimą.

Apie knygų skolinimą.

Labai įprasta skolintis knygas. Tačiau ne visi jas paskui grąžina. Pajuo-

1. Lietuvos uždega aukurą;
2. Vainikai prie paminklo.

L. Knopfmillerio nuotr.

kiant šį blogą įprotį, sugalvota nemaža pasakojimų. Sakoma, kad kažkoks žmogus nuėjęs pas savo draugą pasiskolinti knygų.

— Man labai gaila, — atsakė draugas, — bet aš niekam knygų neskolinu.

— Kodėl?

— Dėl to, kad jų niekas negrąžina.

— Ar Jūs esate tuo įsitikinęs?

— Taip, visiškai pilnai! Aš tai žinau iš savo patyrimo: visa mano biblioteka, kurią Jūs matote, yra sudaryta tokiu būdu...

SNIEGAS

Ar girdėjai, kaip nukrenta snaigė
Ir sudūžta į margus stiklus?
Kaip kristalai balti išsisklaido
Ir keleivius papuošia visus?

Jeigu kas tuo metu nešypsojo
Ir galvojo mintis kaip marias —
Snaigė, taką žvaigždėtą išklojus,
Ji į pasakų šalį nuves ...

Jis negriš su pavasario vėjais,
Vagoje kai artojas dainuos,
Tik klajos sapno upėje sieliais
Ir slėps pasaką trapią delnuos ...

MĖNESIENA

Tamsiai žalias Van Gogho topolis
Perskrodžia dangų strėle.
Debesys tartum per sopulį
Slysta viršūne aštria.

Niekas nematė, kaip mėnuo
Užkliuvo tenai.
Šakos jo veidą surėžo —
Ir srūva lašai

Graudulingos šviesos ...
Niekados, niekados
Taip nebuvo liūdna mėnesiena ..

VĖJAS

Ilsiuos po medžiais senais
Girios juodos pakrašty.
Debesys tartum kalnais
Rūksta viršūnėms balti.

Gieda laukai po audros —
Pučia birbynes skardžias.
Saulė juos vėl numyluos,
Galvas nuglostys žalias.

Vabalas džiaugsis lašu
Smilgos viršūnėj liaunos,
Piemenys gins takeliu,
Graudžiai skudučiais sugros ...

Kol atsikvėpęs giliai
Tiesiu galingas rankas,
Kol apsvaigins siautuliai,
Plėšantys girios šakas!

iš filmų pasaulio

Dalė Koklytė

NORTH TO ALASKA

Pionerijos ir aukso ieškojimo dienos Aliaskoje baigiasi. Prisijungimas prie J.A.V. ją pilnu greičiu įtraukia į modernėjimą ir technikos lenktyniavimą. Dar nė pusės šimtmečio nepraėjo nuo to laiko, kai nuotykių ieškotojai ten rasdavo aukso lobius ir, viena naktimi praturtėję, paaukodavo savo ar kitų gyvybes, gindami tuos lobius nuo kitų gobšumo. Tokioje materialistinėje atmosferoje galėjo puikiai vystytis demoralizacija. Šiame filme kaip tik ir mėginama atvaizduoti Aliaską dabartinio šimtmečio pradžioje, pačių didžiųjų aukso kasyklų atidarymo metu. Filmo tonas šiek tiek ironiškas, bet daugiausia komiškas.

John Wayne, vaidinęs sėkmingą aukso atradėją, vyksta į Seattle nusipirkti kasykloms reikalingų mašinų. Grįždamas atgal į Nome miestą, jis turi parvežti savo draugo ir partnerio (Stewart Granger) sužieduotinę, tačiau vietoj jos parveža kitą gražią moterį (Capucine). Stewart Granger labai nusivilia savo sužieduotinės ištikimumu, tačiau pamatęs gražiąją Capucine, ilgai neliūdi. Tuo tarpu jo septyniolikmetis brolis (Fabian) taip pat susižavi gražiąja Capucine ir pats mėgina ją pavilioti. Čia vyksta įdomios scenos, kuriose Fabian labai gerai suvaidina. Tik gaila, kad Capucine turi kitų idėjų. Jos vienintelis troškimas, atvežęs ją į Alias-

ką, yra John Wayne, kuris tačiau nieko bendra su ja nenori turėti.

Tarp šitų visų romantiškų nesusipratimų labai spalvingai ir dinamiškai atskleistas bendras tuometinis Aliaskos aukso kasėjų gyvenimas. Labai dažnos triukšmingos užkeigos namų scenos, pilnos muštynių, kurių šabloniškumą stengiamasi pajdominti aiškiai perdėtais vaizdais.

Capucine, nors ir puikiai šypsosi, bet neįstengia paslėpti savo vaidybinių nesusigėbėjimų. Įdomu vėl pamatyti po kelių metų pertraukos Stewart Granger, kuris šalia John Wayne vaidina išdaigų ir humoro pilną jo draugą. Filmui parinktos žavios spalvos ir dekoracijos, įnešančios į grubų aukso kasėjų gyvenimo vaizdą šilto romantiškumo.

Filmas savo veiksmo dinamika ir humoristine nuotaika gali sudominti visus.

THE GRASS IS GREENER

Tai yra pseudokomedija, vaizduojanti anglų smunkančią aristokratiją. Filme pašiepiamos modernaus gyvenimo gudrybės, išsiskverbęsios į tradicinę anglų aristokratiją. Jų gyvenimas praeities titulais, visiškai pasikeitus gyvenimo aplinkybėms, čia tampa netiesioginiu taikiniu. Desperatiškai norėdami išlaikyti savo lygį, bet finansistiškai nepajėgdami, jie blaškosi materialistinėse svajonėse. Jų kilmės uždėtas elgesio ir principų kodeksas jiems nėra

Dalis gausios publikos, susirinkusios prie Jaunimo Centro, paminklo šventinimo metu.

V. Noreikos nuotr.

lengvas išlaikyti modernaus gyvenimo įtakoje, tačiau jo pakeisti ar surealinti jie nenori ar neįstengia.

Verčiau jie užsiima grybų auginimu ir paverčia savo namus muziejais, kuriuose turistai, užmokėję pusę svaro, gali išgirsti jų prosenelių istoriją ir pamatyti seniai neapgyventų kambarių apstatymą senais baldais. O šeimininkai, apsigyvenę keliuose rūmų kambariuose, skaičiuoja iš turistų surinktus pinigus.

Filme dvarininkę vaidina Deborah Kerr, o dvarininką – Cary Grant. Veiksmas užsimezga, vienam turistui atsiskyrus nuo kitų ir atklydus į apgyventą namų dalį. Čia jis susitinka namų šeimininkę, kuri, sužinojusi, kad jis turtingas amerikietis, juo labai susidomi. Šiek tiek svyruodama, planuoja su juo susitikimą Londone. Jos vyras, nujausdamas artėjančią katastrofą, šaltai ir abejingai galvoja, kaip ją ištraukti iš turtuolio pinklių. Pagaliau su žmonos draugės (Jean Simmons) pagalba nutaria pasikviesti turistą keliom dienom į savo namus ir tuo metu įrodyti savo žmonai jos klaidą. Visa ši komedija nueina taip toli, kad dvarininkui tenka stoti su amerikiečiu į dvikovą ir savo heroiškomis pastangomis vėl laimėti žmoną.

Filme nemaža originalių ir juokingų scenų. Gana vykusiai iškeltas kontrastas tarp praeities tradicijų ir modernios Londono aplinkos. Artistai labai gerai parinkti, vaizduojamų charakterių tipams. Jie puikiai atlieka savo vaidmenis. Tačiau filme jaučiamas stipraus pagrindo trūkumas ir veiksmo su idėja susikirtimas, ypač dvarininkės atvaizdavime.

NEVER ON SUNDAY

Jau keli šimtmečiai filosofus, sociologus ir istorikus kankina klausimas, kodėl žlugo didžioji graikų kultūra. Filmų direktorius Julės Dassin savo naujame kūrinyje, vardu „Never on Sunday“, mėgina šį klausimą kelti ir į jį atsakyti, bet nesėkmingai.

Filmą jis pats parašė, režisavo ir vaidino svarbiausiąjį Homerlo vaidmenį. Pastatymas įdomus ir susilaukęs nemaža pasisekimo tarptautinėje plotmėje. Cannes filmų festivalyje jis buvo su ovacijom priimtas, o artistė Melina Mercouri, vaidinanti filme Ilyos vaidmenį, gavo geriausios artistės titulą.

Filmas statytas Graikijoje, Piraeus uoste. Į tą uostą atplaukia Homeris, filosofškai nusiteikęs amerikietis turistą, norėdamas atrasti tiesą didinguose Graikijos

griuvėsiuose. Homerio iliuzijos greitai išnyksta, sutikus Ilyą kabarete, kur ji jaučiasi kaip namie. Jisai susižavi jos primityviu gyvenimo džiaugsmu ir grožiu, bet pergyvena jos moralinius nesusipratimus. Homeris joje mato kritusios Graikijos išikūnijimą, bet, ją pakeitęs, tikisi atrasti joje tą grožį, kuris buvo senovės Graikija. Jis tikisi, kad, įdiegęs jai moralės jausmą ir davęs klasikinį išsilavinimą, įstengs joje pamatyti savo ieškomą simbolį.

Buvo didelis džiaugsmas sužinėjus, kad Ilya tapo graikų tragedijos mėgėja, bet taip pat ji pervėrė nepaprastas skausmas ir nusivylimas, išgirdus ją pasakojant Medėjos dramą. Mergaitės galvosenoje visa tai, kas jai nepriimtina, igauna kitą prasmę: tragedija jai virsta komedija, o klasicizmas – romantika. Homerui šis reiškinys nesuprantamas, bet jis, aklai užsispyręs įrodyti savo teoriją, neatstoja nuo Ilyos, mėgindamas ją atkalbėti nuo ligšiolinio gyvenimo būdo ir pradėti naują kultūringą gyvenimą. Jis perša jai mokslą, kurs gali atnešti žinojimo ir supratimo laimę, vienintelę galimą pasiekti šioje žemėje.

Ilya sutinka pamėginti siūlomos laimės receptą ir ištikimai seka jai paruoštą lavinimosi programą. Tačiau tai neilgai trunka, ir ji pradeda jaustis nelaiminga. Pirmai progai pasitaikius, jos primityvi širdis suranda pasiteisinimą atsipalaiduoti nuo tos žinojimo nelaisvės, nuo tikrybės suvokimo pančių, ir vėl kaip miško paukštis išskrenda atgal į mišką džiaugtis epikūrinėmis gyvenimo linksmybėmis.

Vargšas Homeris, apsisivylęs savo idėjos įgyvendinimo nespisėkimu, pasijunta kaip žmogus, turėjęs gerą progą pakeisti pasaulį, bet neįstengęs tai padaryti. Jo nusivylimas siekia giliai, giliau negu jis pats mano, nes dabar pradeda aiškėti, kad Ilya

jam buvo ne tik idėjos simbolis, bet ir moteris, kurią jis dabar prarado. Jis net leidžia sau suabejoti, kuri iš jų, idėja ar moteris, jam buvo svarbesnė.

Filme iškelta daug neaiškos idėjinės simbolikos, dėl ko jis tampa abejotino tikslumo. Tačiau centrinė idėja, paimta atskirai, verta panagrinėti. Žmogaus pajėgumas visose srityse yra ribotas. Pasiekus tam tikrą lygį, ne visi gali jame išsilaikyti, jį suprasti ir juo naudotis. Žmogus, iššokdamas virš savo sugebėjimų, pats save sunaikina savo nesugebėjimu. Tad ciklas po ciklo kyla ir griūva kultūros ir imperijos. Kuo aukštesnė kultūra, tuo labiau žmogus savimi pasitiki ir tuo jam mažiau reikalingas autoritetas. Tada, kai jis save pastato aukščiausiu autoritetu, krinta žemyn, nes jis nebuvo sutvertas pats sau vadovauti – tam jis yra per silpnas, ką pats puikiai išrodė.

Žmonija šiuo metu yra per žemai nusmukusi, kad galėtų dar žemiau kristi. Teliko tik vienas kelias – aukštyn. O kad išvengtų vėl panašaus pasikartojančio ciklo, ji turi suprasti savo ribotumą ir išmokyti priimti autoritetą. Kristus mums paliko autoriteto pavyzdį, ir krikščionybė dviejų tūkstančių metų laikotarpyje įrodė jo efektyvumą. Niekam nėra reikalo vyksti į Graikiją ieškoti tiesos ir grožio. Nereikia net dairytis aplinkui. Užtenka pažvelgti į save ir iš savo griuvėsių ištraukti tą užmirštą tiesą ir su ja susitaikinti.

Šis filmas įspūdingai pastatytas. Direktorius Julė Dassin, nors ir realistas, bet jo filmuose jaučiami idealistiniai aukštesni tonai, kurių atrodo, jisai siekia, bet nesuranda. Jis iškelia įdomių idėjų, bet savo pasidavimu jas sunaikina ir net paneigia. Filmą skirtinas tik suaugusiems ir tikrai subrendusiems. Kitiems jis gali būti per daug klaidinantis.

"Užburtojos fleitos" dalyviai: A. Jonikas, A. Brinka, Vl. Jakubėnas, I. Sprindienė, J. Bertulis, S. Velbasis, R. Graužinytė, A. Ginčiauskaitė, E. Radvila, A. Tamošiūnaitė, J. Ilčiukas ir p. Velbasio Baleto studijos mokinės.

Šių metų kovo mėn. 11 d. 7 val. vakaro Jaunimo Centre įvyksta *metinė "Laiškų Lietuviams" šventė*, kurios metu bus įteiktos konkurso laimėtojams premijos.

Po oficialiosios dalies bus labai įdomi meninė programa, kurią atliks *p. S. Velbasio Baleto studija* ir kiti talkininkai, matomi šioje fotografijoje. Meninė programa susidės iš dviejų dalių: 1. *"Užburtoji fleita"*, 2. *Koncertinė dalis*. Bilietų kainos – nuo 1 iki 3 dolerių. Pelnas skiriamas *"Laiškams Lietuviams"* paremti.

Visi "L. L." skaitytojai ir bičiuliai labai nuoširdžiai kviečiami dalyvauti. Bilietus galima jau iš anksto įsigyti Jaunimo Centre.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Jurgis Gliuda. ŠIKŠNOSPARNIU SOSTAS. 1960 m. "Draugo" konkurse premijuotas romanas. Aplanke Ados Sutkuvienės. Išleido L. Knygos Klubas, 4545 W. 63rd St., Chicago 29, 111. 268 psl., kaina 2.50 dol.

Alė Rūta. MOTINOS RANKOS. Ketvirtasis autorės romanas iš "Didžiosios meilės" serijos. Aplanke J. Pilipausko. Išleido Liet. Knygos Klubas. 396 psl., kaina 4 dol.

1961 m. kasdien nuplėšiamas kalendorius. Nidos K. K. ir "Europos Lietuvis" leidinys, 1 Landbroke Gardens, London, W. 11, Gt. Britain.

Lietuvių Radijo Valandėlė Rochesteryje (1950-1960). Leidinys paminėti radijo valandėlės dešimtmečiui. Redagavo H. Žemelis. Išleido Liet. Radijo Klubas, 38 St. Jacob St., Rochester, N. Y.

Lituanistikos Instituto vadovybė (kun. prof. V. Jeskevičius ir prof. A. Vasy) Fordhamo Universitete prižadėjo suorganizuoti vasaros lituanistikos studijų kursą, jeigu iki kovo 15 d. užsiregistruos bent 25 studentai. Tad būtų laikas visiems sukrusti ir nedelsiant registruotis šiuo adresu: Lithuanian Program, Fordham University, New York 58, N. Y. Reikia pridėti 36 dol. registracijos mokesčio. Jei kursai neįvyktų, pinigai bus grąžinami. Vadovybė prižadėjo rūpintis ir stipendijomis už mokslą užmokėti.

DAINORA Ltd. be jokių tarpininkų turi teisę pasiūsti bet kurios rūšies siuntinius Lietuvon. Tad siunčiant per Dainorą, bus daug pigiau.

DAINORA bendrovėje dirba lietuvaitės moterys, todėl jos visada parinks tinkamesnes medžiagas, madingesnes spalvas ir visa kita, kas labiau tinka įvairiems metų sezonams. Visais siuntinių reikalais kreiptis: DAINORA Ltd., 49, Thornton Ave., London W. 4, England.

"LAIŠKAI LIETUVIAMS" • 2345 WEST 56TH STREET • CHICAGO 36, ILLINOIS

